

SÁRVÁRI ANTOLÓGIA

ONLINE IRODALMI GYŰJTEMÉNY

VÉGH MARTIN TÁRSASÁG, SÁRVÁR, 2018. MÁRCIUS

Sárvári Antológia: Online Irodalmi Gyűjtemény, 2. évfolyam, 1. szám

Szerkesztők: Nagy Péterné, Tóth Margit, Pernecker Csilla

Vezető szerkesztő: Lysewycz Adrienn

Főszerkesztő: Pipics János

A címloldalon Gustav Klimt (1862-1918): A csók (1907), Belvedere Múzeum.

Kedves Olvasó!

A tavalyi évben elindult a Sárvári Antológia Online Irodalmi Gyűjtemény, melynek kedvező fogadtatása erőt és elszántságot adott a készítőknél ahhoz, hogy idén is folytassuk a munkát. A 2018-as évtől kezdve terveink szerint negyedévenként jelenik majd meg egy új szám, s végül, decemberben mindezt egy karácsonyi különszám koronázza majd meg. Az első három hónap ugyan már belenyúlik a tavaszba, de főképp a tél jegyeit viseli magán, s ne felejtsük el azt sem, hogy a farsang, és a Valentin-nap is erre az időszakra esik. Ezúttal tehát az év kezdetét vesszük szemügyre, hogy ráhangolódhassunk 2018-ra, ami, reméljük, termékeny hónapokat hoz majd Sárvár kortárs irodalmának. Mi pedig mindent megteszünk majd azért, hogy a kész műveket be is mutassuk.

Elsőként ezzel a kis gyűjteménnyel szeretnénk megörvendeztetni olvasóinkat, melynek áttanulmányozásához minden munkatársam nevében jó szórakozást kívánok!

a főszerkesztő

Ízelítő

Színesedjünk

(Ferenczy Károly festménye Pipics János versével)

Irodalmi ünnepek

(Tinódi Lantos Sebestyén, Jókai Mór, Gárdonyi Géza)

Havi téma: *Nárcisz és csörgő patakok*

(Lysewycz Adrienn, Pipics János)

Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból:

(Gárdonyi Géza egy verse és egy novellája)

Kortárs alkotók műveiből:

(Bándli Ádám, Kolonics Zoé, Kondor Flóra, Molnár Kornélia, Pejkó András, Sipos Dorina, Szombath Levente)

Publicisztikák:

(tárcák, beszámolók, újdonságok és könyvajánló)

Postaláda

(egy Kölcsey-vers olvasói ajánlásra)

Színesedjünk

Első rovatunkban ezúttal Ferenczy Károly (1862 – 1917) „Márciusi est” (1902) című olajfestményét mutatjuk be, amihez szokás szerint Pipics János írt rövid lírai körítést. A kép egyébként Budapesten, a Magyar Nemzeti Galériában tekinthető meg.

esteledik
árnyék fut végig a fehér falakon
ahogy elhalad előtte a szürkületi menet
egy csillogó aranyruha
csak ennyit ad a Nap
feldíszíti mégis ezt a drága percet
amikor az Isten háza előtt
fejünket lehajtva
fáradtan hazafele tartunk
mert minden tavaszban ott rejlik a tél is
és misztikus így minden egyes este

Irodalmi ünnepek

Hagyományosan január végén emlékezünk meg Tinódi Lantos Sebestyénről, de az idei évben már a Magyar Szépróza Napja is az év első negyedére esik, amit február 18.-án, Jókai Mór születésnapján tartunk. Éppen ezért ebben a számban mind a históriás énekmondók legnagyobbikát, mind a nagy magyar mesélőt megidézzük, de sárváriak vagyunk, így Tinódi mellett másik büszkeségünk, Gárdonyi Géza munkáiból is válogattunk, akitől megtudhatjuk, hogy szerinte miben más a költészet és a próza, s, hogy milyen is volt Jókai az ő szemével. A 19.-20. század fordulójának egyik legkiválóbb novellistája, egyszersmind máig népszerű regényíró azonban élete végig költőnek vallotta magát, így ne csodálkozzunk, ha a lírát tartja többre, s mindezt versben írja meg, a rövid jellemzés révén azonban a hétköznapi embereként láthatjuk majd azt a Jókait, aki immár irodalmunk legendás, külföldön is ismert alakja lett. „Az aranyember” szerzőjétől viszont nem csak egy megható, bár témáját tekintve decemberre való novellát hoztunk, hanem egy költeményt is, amely a magyar történelemmel foglalkozik. Válogatásunk tehát korszakokon ível át, s egyszerre kívánja megünnepelni a sok jeles napot bemutatva, közös örökségünk néhány elemét, amik hűen érzékeltetik a hazai irodalom sokszínűségét és csodálatos erejét.

Tinódi Sebestyén

(1510 – 1556)

DÁVID KIRÁL MINT AZ NAGY GÓLIÁTTAL MEGVÍUTT

Siess keresztyén, lelki jót hallani,
Ó törvénből hadakozni tanulni,
Az igaz hit mellett mint kell bajt vívni,
Krisztusban bízni.

- 5 Emléközöm az régi királyokról,
Prófétákról, Sámuelről, Saulról,
Az Góliátról és Dávid kirárlól,
Bajviadaljokról.

10 Biblia mongya királyok könyvében,
Elsőben, tizönhetedik részében,
Ki akarsz vívnya, vegyed eszt eszödben,
Jól jársz igyedben.

Az idő vala régön ó törvénben,
Ez világnak negyedik idejében,
15 Négyezörben írtak és nyolcvanötben,
Világkezdetben.

Sámuel egy jelös próféta vala,
Ramatába attya Helkána vala,
Helkánának két felesége vala,
20 Nagy jámbor vala.

Tészön Anna asszony gyakor sírásokat,
Hogy Isten nem ad néki magzatokat,
Másik, Fenenna hoz vala fiakat
És leányokat.

25 Isten meghallá Anna ohítását,
Adá méhében Sámuel prófétát,
Anna dicséré Istennek jó voltát,
Irgalmas voltát.

Az Sámuelst Isten igen kedvelé,
30 Parancsolatját mert ő igen félé,
Gyakorta Isten övéle beszéle,
Titkot jelönte.

Nám, az időben sok pogánság vala,
Pogán jász népnek kiket hívnak vala,
35 Az zsidó népre hadakoznak vala,
Gyakran vívnek vala.

Vívnek, harcolnak Izráel fiai,
Úzik, kergetik jászoknak seregi,
Sámuel kezdé népét tanítani,
40 Hitben bisztatni.

Söt Úr bárkáját előttök viselék,
Viadalban jászok tőlök elnyerék,
Dágonnak feje bárkájért véteték,
Ott megöleték.

- 45 Lőn rettenésök jászoknak, félelmök,
Isten bárkáját viszontak megküldék,
Azután jászok igen veretének,
Sokan veszének.
- 50 Izráel népi Istentől térének,
Az Sámuelettől ők királt kérének,
Sámuel fiai gonoszok lőnek,
Királlyá sem lőnek.
- Támaszta Isten királt zsidó népnek,
Sault szentölné, hagyá Sámuelnek,
55 Benjából Saul fia az Kisnek,
Jó keresztyénnek.
- Elvesztek vala szamari az Kisnek,
Saulnak hagyá, megkerestenének,
Saul keresi határit hegyeknek,
60 És sok völgyeknek.
- Róla az Saul esék nagy bánatba,
Hogy meg nem lelé szamarit utába,
Hallá Sámuelett lakni egy városba,
Jövendőmondásba.
- 65 Az Sault látá Sámuel próféta,
Mint Isten hatta, királlyá választá,
Olajt fejére tisztösséggel onta,
Ótet megáldá.
- Támada Saul az keresztyénökvel,
70 Gyakorta víva az pogán jász népvel,
Bátron vív vala minden ellenségvel,
Győzödelömvel.
- Végre az Saul elveszté ő dolgát,
Mert megszegé Isten parancsolatját,
75 Isten így vevé el ő királságát,
Nagy birodalmát.
- Sámuel szólla az Saul királnak:
"Isten aszt hagyá, mint jó szolgájának,
Légy töredelme amálekitáknak,
80 Szép városoknak.

Dúljad, levágjad az bennevalókat,
Ifját és vénét, leánt, asszonyokat,
Az csecsszopókat és minden barmokat,
Minden jószágokat.

85 Egyiptomból Isten mikort kihozá,
Az nép ellenünk nagy hadat támaszta,
Bennünk nagy kárt tőn, Isten aszt megbánta,
Őket megátkozta."

90 Tőn indulatot Saul, hogy eszt hallá,
Amálekita várast mind feldúlá,
Bennevalókat királ levágotá,
Köznép mind meghala.

95 Ímé, az királ ezzel veszté magát,
Amálekítabéli Agág királt
Elevent fogá, megtartá az királt,
Nagy gazdagságát.

100 Isten haragvék, Sault megbünteté,
Királi székiből őtet leveté,
Parancsolatját mert ő hátraveté,
És bé nem tölté.

Nám, az Úristen szólla Sámuelnek:
"Lám, mégis kedvezz az Saul vétkének,
Nám, én levettem közzüle népemnek,
Ki nincs ellenök.

105 Olajjal tölcs meg az te szép szarvadat,
Hamar megkeresd Betlehem városát,
Az Isainak választám egy fiát,
Mint népem királyát."

110 Dávid prófétát választotta vala,
Ki Isainak kisebb fia vala,
Az Isainak szép nyolc fia vala,
Úrnak kedves vala.

115 Lám, az Sámuel Betlehembe méne,
Isait hívá, áldozatra méne,
Mind az nyolc fiát hívatá előve
Királ egyik lenne.

- Vala közöttök az Dávid próféta,
Az szaru olajt ő fejére ontá,
Istennek lelke Dávidot megszállá,
120 És őt megáldá.
- Tudására ez Saulnak nem vala,
Az Szentlélek Saultól elment vala,
Az gonosz lélek őbelé jött vala
Kínozza vala.
- 125 Ímé, Saulnak mondának szolgálai,
Egy bölcs hegedőst akarnak keresni,
Ki szépön tudna előtte zöngeni
És énekölni.
- 130 No, Saul hallá, elhozni meghagyá.
"Én egyet láttam - mondá egy szolgálója -,
Az Betlehembben Isainak fia,
Bölcs tudománya.
- Igen bölcs lantba és az hegedőbe
Hadakozásba bölcs nagy erejébe,
135 Szép termetébe, bölcs az ő nyelvébe,
Szép éneklésbe."
- Saul hogy hallá, atyától kéreté,
Isai hallá, Dávidot ereszté,
Ő mestörségét Saul megszereté,
140 Igen kedvelé.
- Tudománya Dávidnak oly bölcs vala,
Sault az sátán mikort bántja vala,
Dávid nagy szépön ott hegedöl vala,
Saul jobban vala.
- 145 Az hegedőszót, lantot és orgonát
Nem Dávid lelte kezdetben muzsikát,
Tubál lelte volt az fundamentomát,
Az sípnek szavát.
- Csudáját mondom Dávid prófétának,
150 Mint fejét vötte az nagy Góliátnak
Kiből vitézők vívnya tanulhatnak,
Ha rá hallgatnak.

- 155 Oly nagy sereggel jászok készülének,
Két váras közben táborban győlének
Izráel népi es felkészülének,
Táborban győlének.
- 160 Nagy készölettel mind elindulának,
Két tábor két hegytetőn megszállának,
Nagy völgy közöttök, hol ők harcolának,
Tusakodának.
- De ott kijöve jászok táborokból
Az nagy Góliát, vala Gyet várasból,
Ő magassága hat sing és egy arasz,
Fattyú voltából.
- 165 Ám fején vala nagy szép ércsisakja
Órajta vala halhájú páncélja,
Az nehéssége ötezör lat vala,
Nagy szép érc vala.
- 170 Megércesölt szekernyék fedik szárait,
Ércből csinált paizs fedi vállait,
Csuda fegyverrel kezeit, lábait,
Fette tagjait.
- 175 Magas kopja nyele oly temérdök vala,
Mind az szövő cuborfa olyan vala,
Az kopja vasa es hatszáz lat vala,
Fénös vas vala.
- 180 Az ő apródgya előtte jár vala,
Az Izráel népével szömben álla,
Az Góliát felszóval üvölt vala,
Eszt mongya vala:
- "Gyözödelömért vagy idejöttetök,
Tuggyátok, vagyok az jászok nemzetök,
Saul szolgái ti vattok, jól értjük,
Hogy jól megércsétök.
- 185 No, közzületök egyet válasszatok,
Kit itt énvélem szömben bocsássatok,
Kit viadalban ha meg nem bírhatok,
Lészünk rabotok.

190 Itt ha meggyőzőm, bizon megveretik,
Lésztök minékünk rabjaink, szolgálaink."
Saulnak népi Góliátot félik,
Sokan rettögik.

Fia az Dávid Isainak vala,
Betlehemből ő zsidó nemzet vala,
195 Mely Isainak szép nyolc fia vala,
Vén embör vala.

Isai fia háрма öregb vala,
Saul hadába vívnya mentek vala,
Eliáb, Abinádáb, Samma vala,
200 Dávid kisebb vala.

Csalárd Saultúl Dávid haza méne,
Attya juhait hogy mezőn őrizné.
Góliát negyven napig reggel, estve
Mind ott üvölte.

205 Isai mongya Dávid prófétának:
"Rétest, tíz kinyírt vígy el bátyaidnak,
Ez tíz sajtokat vigyed az hadnagynak,
Előttök járónak.

Dávid, tudgyad meg, bátyaid mint vadnak."
210 Zsidók jászokkal szömben állottanak.
Dávid az csordát hagyá egy pásztornak,
Engede attyának.

Oda ha juta Magalhoz táborba,
Nagy üvöltést halla ő az táborba,
215 Kétfelől az had szömben állott vala,
Vívnya készül vala.

Meghallá Dávid, táskáját hagyítá,
Egy hív embörnek őrizni ott hagyá,
Ő az táborba hamar odafuta,
220 Mindent megtuda.

Immár az Dávid hogy ott beszél vala,
Az nagy Góliát ott előve álla,
Az elébbi szavát ő szólja vala,
Övölti vala.

- 225 Nagy sokan futnak, kik út látják vala,
Mert félik vala, Dávid látja vala,
Egy ú közülök Dávidnak szóllala,
Eszet mondgya vala:
- "Jól látád ez nagy embört, ki felméne,
230 Izráelt késérteni ú felméne,
Az ki ez vitézt meggyőzné, megverné
És őt megölné,
- Véle királtúl gazdagságot nyerne,
Az királ leánya es ővé lenne,
235 Attyának háza nagy szabad ház lenne,
Minden tisztölné."
- Az Dávid hallá, mondá az népeknek:
"Vajon s mit adnak, ki megfelel ennek,
Ki megállya bosszúját Izráelnek,
240 Ő szép népének?
- Láss, kicsoda ez ellene Istennek,
Ki bosszúkat mond ő szép sereginek."
Ott mind először Dávidnak beszélnek,
Sokat ígérenk.
- 245 Öregbik bátyya, Eliáb hogy hallá,
SzeGIN Dávidnak nagy haragval szólla:
"Mire jöttél el, juhot őrsesz vala,
Hon hattunk vala.
- Nagy álnokságod tuttam kevélségöd
250 Megbánod Dávid az te idejöttöd."
Dávid szóllala: "Mit véttem ellenöd,
Mit árt tenéköd?"
- Tuttára adák az Saul királnak,
Minden beszédét Dávid prófétának
255 Előve hívák, mondá az Saulnak,
Hogy hallgatnának:
- "Imé tefelségöd szolgálja vagyok,
Az jász vitézzel szömben én megvívok."
Az Saul mongya: "Nem vagy te elég ok.
260 Erőssek az jászok."

- Nám, az királynak Dávid mongya vala:
 "Lám, ez te szolgád juhok őriz vala,
 Oroszlán és medve eljönnek vala,
 Juhok kapnak vala.
- 265 Vélők megvívám, én megveröm vala,
 Juhok torkokból én kivonszok vala,
 Ők énellenöm feltámattak vala,
 Vélem vívnek vala.
- 270 Sőt az állokat megragadom vala,
 Szaggatom vala és megölöm vala,
 Oroszlánt, medvét így megbírtam vala,
 Megöltem vala.
- 275 Tudom és bízom, ez jászt én meggyőzőm,
 Mint egyikét az vadnak én megölöm,
 Ím én elmegyök, népedet megmentöm,
 Bosszúdat kitöltöm.
- 280 Ez környülmetéletlen jász ki volna,
 Az élő Isten népét szidalmazia,
 Mely Isten engöm az vadak kezökből
 Megszabadíta.
- Reméllöm, ez jásztúl es megszabadít."
 Saul mongya: "Isten téged megsegít."
 Dávidra adá Saul ő ruháit
 Minden fegyverit.
- 285 Ő sisakját és páncélját ráadá,
 Törét felköté, aszt késérti vala,
 Ha eljárhatna; Dávid elindula,
 De nem járhatta.
- 290 Királynak szólla: "Nem szoktam így járni."
 Kezde vetkőzni, botát emelgetni,
 Torrens vizéből őt követ felvenni,
 Tassolyába hánni.
- 295 Dávid kezében egy parittyá vala,
 Az Góliátnak elében járula,
 Dávidot az jász hogy meglátta vala,
 Hogy gyermek vala,

- Eszt mongya az jász: "Mi nem eb vagyok én,
Hogy csak egy bottal mast jössz énellenöm."
Szidalmat monda jász az Dávid ellen
300 Az zsidók ellen.
- "Én te testödet madaraknak adom,
Az bestiáknak szaggatnia hagyom."
Dávid eszt mongya: "Ellenöd eszt szóllom,
És im eszt mondom.
- 305 Nagy fegyverközvé, törrel és kopjával
Jössz énellenöm, paizzsal, páncélval,
De teellenöd Isten hatalmával,
Benne bizásval,
- 310 Nagy bátor szível véled szömbe megyek,
Igen megverlek és tégöd megöllek,
Az mi Istenünk nevével elvesztlek,
Semmié teszlek.
- Itt fejed vészöm, testöd néköd adom,
Vadnak, madárnak szaggatni elhagyom,
315 Eszt minden földnek tudására adom,
Jó Istenönk vagyom.
- Jól tudgya földön eszt minden kerösztvény,
Nemcsak fegyverrel oltalmaz az Isten,
Hatalom nála, titöket ad Isten
320 Az mi kezünkben."
- Nagy Góliát Dáviddal szömbe juta,
Az Dávid hamar tassolyába nyúla,
Egy követ kivön, tevé parittyába,
Megcsavarítá,
- 325 Góliátnak hagyítá homlokába,
Ottan marada az kő homlokába,
Ott hanyatt-homlok esék, leborulván,
Esze elhagyván.
- Immár Dávidnak fegyvere nem vala,
330 Futamék, az jásznak testére álla,
Az jász fegyverét hamar el-kirántá,
Nyakát elvágá.

No, mind az jászok halálát hogy láták,
 Megfélemlének, oszlának, futának,
 335 Izráel népi utánnok valának,
 Sokat levágának.

Csuda kegyötlen az jászokat vágák,
 Akkaron és Get várasig hullaták,
 Megtérvén, az jász táborra jutának,
 340 Kit mind feldúlának.

Az Góliát fejét Dávid bévivé
 Jeruzsálembe, fegyverit feltevé,
 Azután Saulnak az fejét vivé,
 Néki jelönté.

345 Saul csudálja az Dávid hatalmát,
 Hogy mire hoszta Isten az ő dolgát,
 Kérdözi vala nemzetét és attyát,
 És ő hazáját.

Söt nem héába eszt az ó törvénbe
 350 Próféták írták biblia könyvébe,
 Szép tanúság ez mast az új törvénbe,
 Mi életünkbe.

Az hatalmasok, császárok, királyok,
 Hercegek, urak, vitézők, hadnagyok,
 355 Ó törvénből tanulhatnak tisztartók,
 Kik hadakosztok.

Fejedelömség csak vagyon Istenben,
 Minden hatalom vagyon ő kezében,
 Kiket ő akar föld kerekségében,
 360 Emeli égben.

Ez világi fejedelmek kik vattok,
 Próféták módgyára hadakozjatok,
 Mint Saul királ, úgyan ne járjatok,
 Meg ne csalassatok.

365 Csak Isten szavát hátra ne haggyátok,
 Sámuel móggyára ti megtarcsátok,
 Szegín kösségöt ne nyomorgassátok
 És ne nyúzzátok.

- 370 Inkább sok jóval őket tápláljátok,
Ellenségöktől megoltalmazjátok,
Igaz jövedelömen maradgyatok,
Lésztök jámborok.
- Ti hadakozó, bajvívó vitézök,
Kösség-nyomorgatók ti ne légyetök,
375 Gazdát az kertre ki ne kergessétök,
Ne kesergessétök.
- Az bajviadalra ha szömben juttok,
Aranyért, ezüstért ti ne vívjatok,
Lóhoz, fegyverhöz keveset bizjatok,
380 Isten ótalmotok.
- Ne essél kétségben nagy jó voltában,
Az igaz hitben légy kemén magadban,
Mint Dávid úgy jársz bajviadalban,
Idvösség vallásban.
- 385 No, ezökről ti ha elfeletkösztök,
Mint Saulban, ördög búik belétök,
Dávid próféta leszön hegedöstök,
Azért ti elvesztök.
- Oltalma Isten Dávid prófétának,
390 Attyafiai véle búdosának,
Az Saul előtt ők sokszor futának,
Végre jól járanak.
- Dávidot Isten hagyá kirátságban,
Saul meghala meggyalázásában,
395 Dávid hegedős mast es ez világban,
Szép énök adásban.
- Ezörötszázban és negyvenkilencben
Tinódi Sebestyén ír könyvében,
Az bibliából szörzé énökében,
400 Böjtben nagyhétben.

AZ UDVARBÍRÁKRÓL ÉS KULCSÁROKRÓL

Szeretetből ajánlom szolgálatomat,
Kéért én is várom az én hasznomat,
Könyörögvén kéröm uraságodat,
Énnéköm megbocsásd megbántásomat.

5 Oly igen nagy gondban magam foglaltam,
Kiből minden jómat én es takartam,
Isten malasztjának eszt ajánlottam,
Kéért mindenkoron én hálát attam.

10 Lefüggesztött fővel leszegik nyakam,
Két szömöm világa vagyon homályban,
Az én író kezem reszket az pennán,
Fejem szédülögve nagy gondolkodván.

15 Gondot adok én az oly embereknek,
Kik szegín fejemön nem keserülnek,
Mert versszörzésömbé átkomba lésznek,
Jelösben udvarbírák, kulcsárok lésznek.

20 Az mely úrhoz megyök, sokszor meghagyják:
Magam lovam abrakát bévön megaggyák,
De bal fölök felől gyakran bocsátják,
Gyakorta az urat vélem bántattyák.

Légyön Isten nékik, hogy elhallgatják,
Azért regyistromba ők mind béírják,
Mert aszt az úréból magoknak lopják,
Sok szegínlegínyök aszt meg ohíttják.

25 Óh, mely nagy kárt tesznek az udvarbírák,
Mert titkon magoknak sokat takarnak,
Igön hízőlködnek, sokat csélcspanak,
Ki miatt az urak sok kárt vallanak.

30 Kárát néha az úr eszébe veszi,
Hamar csal bírádat csiklében ejti,
Az mint ő akarja, nem úgy vendégli,
Mert szöme szőrében szoktak szaggatni.

- 35 Bolondok ezféle csal udvarbírák,
Tisztösség adassék az jámborának,
Kik szolgát szöröznek az ő uroknak,
Úr híre nélkül es sok jóval vannak.
- 40 Óh, mely dícséretös oly udvarbíró,
Ki mindönből úrnak hívön takaró,
Az jámbor szolgálknak nem búcsúadó,
Söt minden javával őket tápláló.
- Rest udvarbírákon átok nem használ,
Az ki őt átkozja, kopaszt borotvál,
Ők atyafiasok az cigánokval,
Orcájok temérdök nagy álnokságval.
- 45 Noha volna neköm csak mast jó borom,
Fejem bátorodnék, hangos lenne szóm,
Köz bortúl megszorul, rozsdás én torkom,
Kiből utálatos én horutásom.
- 50 Az úr és az asszon bír ő házával,
Kinek ő akarja, lehet jó borval,
Az kit lát, hogy engödelmes dolgával,
Az ürest nem marad ű poharával.
- 55 Kik nem adnak Bohnyán itt jó borokat,
Magas part üssön meg udvarbírákat,
Vélök egyetömben az kulcsárokat,
Kik akasztófára méltók, azokat.
- 60 Az boros víz nádat terömt orromba,
Egességöt nem ad neköm dolgomba,
Kössebbödik gégém az krónikába,
Kiért udvarbírák esnek átkomba.
- Szómat jobban rikkantatom jó bortúl,
Ha jó hírt hallhatok uraságottúl,
Kevés betegségöm feledöm attúl,
Nagy sok jó adassék mennyei Úrtúl.
- 65 Talám gonoszt monnak az udvarbírák,
Azzal sem gondolok, csak jó bort aggyanak,
Ha бүdös bort adnak Sebők deáknak,
Azzal ő uroktúl elbúcsúsztatnak.

- 70   Esznek szegín ifjak fagyos étkeket,
 Rejá innyok adnak bűdös lőrétet,
 Szolgáló leányoknak sován étkeket,
 Rejá innyok adnak boros vizeket.
- 75   Ugyan bosszonkodnak leányok, ifjak,
 Az udvarbíráknak és kulcsároknak
 Lelkükért ők sápi zsoltárt olvasnak,
 Dolhai dekrétomot fejökre monnak.
- 80   Le es vonszják néha kulcsárt körméről,
 Ifjak megbüntetik ez il bűnéről,
 Az ő abrakjokat elvesztéséről,
 Mert aszt palást alatt horgyák pincéből.
- 85   Csuda mint csélesapnak az ő uroknak,
 Hogy az ő hasznára sáfárkodnának,
 Aszt elő sem mongyák, mennyet kóbornak,
 Palást alatt jó bort mennyet hurcolnak.
- 90   Kis Kököllő mellett Bethlen Farkasnak
 Bohnyai házánál megíratának,
 Mert versszöorzésében Sebők deáknak
 Nem úr hírével bődös bort adának,
- 95   Nagyidai kulcsár az bohnyaival
 Lám atyafias volt álnokságával,
 Nem barátkozik vélem az jó borokval,
 Ha fiamat küldöm, illet szitkokval.
- 96   Aggyon Isten nekik oly jó malasztot,
 Táplálják jó borral Sebők deákat,
 Véle egyetömben jó szolgálókat,
 Fejökre ne várják az rút átkokat.

Jókai Mór

(1825 – 1904)

Ezer év

(Szavalta az írói segélyegylet hangversenyén
Jókainé 1867. április 22-kén.)

Két évtized: - s betölt az ezredév,
Magyar nép életének ezrede.
Mondjuk: tiz százados tündéri álom;
Valóban átélt hosszú szent rege!

E föld egy szines szappanbuborék,
Története - bolygó színváltozás;
A mint egy szín a mást felváltja, az
Nép-eltűnés s új ország-támadás.

S e hab tűnő színváltozásait
Két szellemórjás nézi két felől:
Egyik teremt, éltet, megtart, szeret; -
Másik rombol, tagad, pusztít, gyűlöl.

Az Isten és az ördög. - Mély gyönyörrel
Szól Isten: «Nézd! e szines kis tekét
Lakják népmilliók. És mind e nép
Kéblében hordja élő Istenét!

Hazát teremt, s azért meghalni tud;
Erényt jutalmaz, bűnt megbünteti;
Tudást keres, s teremtés titkaig
Mélyíti le merész tekintetét;

Csodákat alkot; a világerőt
Szolgálni készíti, emléket szerez,
S hitével harczra hívja a halált;
Sírját tuléli, s Isten része lesz.»

Felel az ördög: «Mind ez tenműved: -
Teremtéd, - s tetszik őt megtartanod; -
S mig azt hiszed, hogy lelked adtad át
E fajnak, csupán védárnyad van ott.

Egy nemzetet megvéd a sokaság,
Mást védi tenger, bérczek, sivatag:
Egyik szolgálni tud, urkodni más.
És mind azért, hogy megmaradjanak.

De adj egy népet, mit nem véd rokon,
Tedd helyre, hol nem védi önkarod:
Sem tengerár, sem szirtek képiben,
Csupán az ősi lélekakarát.

És adj e népnek vaskemény szívet,
S e szívbe szikrát, szikrázó tüzet:
Nemes tüzet, hogy zsarnok ne legyen
S vas szívet, mely zsarnokot nem türend.

És akkor, hogy próbára tegyem én,
Egy ezredévre én kezembe add:
- Egy perc az néked - és e perc alatt
E nép elmulik s téged megtagad!»

Szólt Isten: «Itt a nép, próbáld meg őt!»
S kihozta bölcsőjéből a magyart,
És átadá, legyen próbálva itt,
Mig ezredév: - öröklét percze tart.

Vad napba-néző nép volt az: - merész
Önvérét vesztegetni untalan:
Kinek Istent az ég, hazát a föld
Még nem adott: hitetlen, hontalan.

Mint égő meteor, lángolva jött,
Országot gyújtó kedvtelésiben,
Az Isten rálehel, mondá: «szeress!»
S az égő lángból lett honszerelem.

Vad, szörnyü indulat, ha féke nincs;
Közel, távol szomszédnak rettegés;
Szigetté lesz a hon, maga körül
Árasztva a kifolyt vér tengerét.

És e tenger előnti! - Nevetett
A daemon a veszélynek gyönyörén!
«Elmulik e nép önmagában is,
És össze őt még nem is én törém!»

De Isten rálehelte és monda szót:
«Ismerj meg engem!» és a büszke láng
Égetni megszűnt, lett belőle fény:
A hitnek fényét árasztó világ!

S két századon át küzde fényeért,
Mit ronta mindig daemon balkeze:
Folyt vér: a szél minden irányból
Az új nép ellen új vész érkeze. -

Nem veszté el. - Küzdelemből lett a hír;
Vércsepptől zöldebb fű a sírokon:
Veszélyből áldás, és közé törő
Ellen fajából lett új honrokon.

Haragba jött a daemon, s bösz dühvel
Hó vérbe mártott szörnyű ujjait
Végig söpré e nép történetén:
«Isten szeme őt ne találja itt!»

Hozott népiirtó csordát ellene,
Árt önte rá ki vérből, és ez árt
Szárasztani fölgyújtá városit,
S oltásra hozta könyek záporát.

Egyetlen jajkiáltás, egy halál!
Egy nemzet hangja, mely kiirtatik!
Nem hallik az föl csendes éjjelen
A mérhetetlen égmagaslatig?

Felhallik. - Isten szóla: «élj tovább!»
S az eltiport nép újra felvirult,
Helyét betölté népek harciban,
S a hír beszélt nehéz csatáiról.

Szabad lett és dicső. - E nép szive
Egy dobbanás volt, hogy ha érezett,
És hogyha tenni kellett, az egész
Tudott emelni egyetlen kezet.

A gyűlölés sötét nemtője szólt:
«E fajt nem fogja másnak fegyvere;
Támadjon ön keblében a viszály,
S tulajdon villongása verje le!

Testvér a testvért, a jobb kéz a balt
Támadja meg! Imádja ellenét!
Hadd ostromolja egymás templomát,
S Istent csufolva hulljon szét e nép!»

S az átok méregmagva megfogant.
Harczolt a nemzet önfiaival;
Hol mind a két fél vesztes egyaránt,
S a győzelmesnek gyász a diadal.

- Még ez sem törte őt le; - vére folyt,
De hire nőtt; s ha tűzbe hányaték,
Ott is tanubizonyságot teve:
Hogy nemes ércz, mely tűzben meg nem ég.

Sátán irigyen bánta rossz művét:
«E szikla-nép kifog minden halálon:
Más nemtő lássa hát kimulni őt:
Pusztítsa el a lassu, kába álom.

Ugy muljon el mint sír márványiról
Avult irás lassankint elenyész,
Idők mohája, rozsdá törli el,
Nem bántja tűz, vas, - csupán a penész.»

S jött a hizelgő lassu kábulat,
Mely a magyar szívét elringatá:
Feledni tudta multját; szenderén
Magát önellenének álmodá.

S mélyen szunnyadva, elhagyá magát,
Fogyott, megolvadt, mássá alakult:
Nem látta meg nagy őseit, kik ott
Körüle lengtek gyászos árnyakul.

Feledte nyelvét, ős szokásait,
Gúnyt úze abból, a mért apja halt.
Oltárán más istennek áldozott;
S tor-asztalnak vevé a ravatalt.

Nevette azt, mért annyi sziv szakadt,
Elesküvé hazája szent nevét!
- Ur Isten! bűnül fel ne ródd neki:
Hiszen csak álmodott, míg ezt tevél!

Isten szemébe könny gyült, látva őt.
Öngyilkosoknál veszve a malaszt:
Ki életéről önmaga lemond,
Többé az ég sem szabadítja azt.

S Isten szeméből földre hullt a könny,
S Isten könnyéből költő támadott,
S a költő fájó éneklésre
Fölbredett az alvó tetszhalott.

S széttörte rárokott bilincseit;
Körültekinte, és lelkébe tért;
Magasan járt a nap: - fizetni kell
Egy átaludt századnak bűneért.

S e népet látta Isten küzdeni,
Sietni elmulasztott év után,
Előhaladt nagy nemzetek között
Versenybe szállni nagy szellemtusán.

A halhatlanság csarnokába visz
E föld színéről nem egy angyal-ut: -
E nép egyenlő hévvel bírta meg
A kardot, lantot, ásót és gyalut.

És győze minddel! - S akkor összetépték,
Nem egy, de minden ördög törte le.
És aztán eltemették, mélyen is,
Kardját, lantját, elhantolák vele.

Oh ezred évnek végső százada!
Anyánknak néztünk, s mostohánk levél!
Hittük: aranykor kezdő napja léssz;
S te azt mondád: «az utolsó levél!»

De hogyha Isten elfordította is
Arczát, utána törtek sóhajink;
S ha «ő» nem szállt közénk, fölmentenek
Hozzá követekül martyrjaink.

És látta Isten, hogy e hon fia
 A tulvilágon is hazát szeret,
 S e honnak itt, melyen hamvát hagyá,
 Még ottan is könyörg uj életet.

Hogy nincsen nyugta még a sirba' sem:
 Hogy csörren kardja, pendül lantja ott;
 Hogy siró nemzetének népivel
 Együtt sir ezer millió halott!

S még egyszer szólt az Ur: «Föltámadás!»
 S a szellem újra élő arcot ölt.
 Két évtized még, és az ezredév,
 Kisértetek nehéz harcza betölt.

A végső két legsúlyosb évtized,
 Mely minden titkát megpróbálja majd:
 Hogyan teremtsen újra, vagy hogyan
 Temesse el örökre a magyart?

E hon felett egy végső nagy csatát
 Egy Isten és egy daemon küzdenek:
 Magyar nemzet! melyik részére állj?
 Határozd el magad, és ne remegj!

Melyiket a kilenc közül?

Élt egyszer egy szegény csizmadia itt ebben a nagy Pestvárosban, aki semmiképpen sem tudott a mesterségéből meggazdagodni.

Nem azért, mintha az emberek összebeszéltek volna, hogy ezentúl ne viseljenek csizmát, nem is azért, mintha a magisztrátus megparancsolta volna, hogy ezentúl a csizmákat fele áron kell adni, munkát is jól csinált a jámbor, maguk a vevők panaszolkodtak, hogy nem bírják elszaggatni, amit ő egyszer megvarr: volt is dolgoztatója elég, fizettek is becsülettel, egy sem szökött meg kifizetetlen árjegyzékkel, és János gazda mégis – mégis – nem tudott zöldságra jutni, ahogy németül mondják, sőt nemnéha közel volt hozzá, hogy akármiféle száraz ágat jónak találjon arra, hogy onnan nézegessen le. – Hanem persze ez csak

szóbeszéd volt nála; János gazda igaz keresztyén ember volt, s keresztyén ember nem akasztja fel magát, akármilyen szorongatott állapotban legyen is.

Azért nem tudott tudniillik semmi gazdagságra jutni János mester, mert másfelől az Isten olyan különösen megáldotta, hogy minden esztendőben rendszerint született neki egy gyermeke, hol egy fiú, hogy egy leány, és az olyan egészséges volt, mint a makk.

– Ó, én uram Istenem! – sóhajtozék gyakran János mester minden újabb számnál, amint lőn hat, lőn hét, lőn nyolc; mikor lesz már e hosszú sor után punktum? Egyszer azután eljőve a kilencedik; az asszony meghalt, és azután ott volt a punktum.

János mester egyedül maradt a kilenc gyermekkel a világon.

– Hej, sok van azzal mondva.

Kettő, három már iskolába járt, egyet, kettőt járti kellett tanítani, másikat ölben hordozni, kit etetni, kinek pépet főzni; emezt öltöztetni, amazt megmosdatni és valamennyire keresni! Bizony édes atyámfiai, ez nem csekély hivatal: próbálja csak meg valaki.

Mikor cipőt kellett szabni, egyszerre kilenc cipő! mikor kenyeret kellett szelni, egyszerre kilenc karéj! mikor ágyat kellett vetni, egyszerre az ajtótól az ablakig az egész szoba ágy, tömve, dugva apróbb, nagyobb, szösze, barna, emberforma fejekkel!

– Ó, én uram és Istenem, de megáldottál engemet; – sóhajtozék magában elégszer a jámbor kézműves, mikor éjfélén is túl ott ütötte a mustával a talpat a tőkénél, hogy ennyi lélek testét táplálhassa, s hurítgatta hol egyiket, hol másikat, a ki álmában rosszul viselte magát. Kilenc biz ez, egész kerek kilences szám. No de hála érte az úristennek, még nincsen ok a panasza; mind a kilenc egészséges, jó erkölcsű, szép is, jó is, épkézlábbal és gyomorral megáldva; s inkább kilenc darab kenyér, mint egy orvosságos üveg, inkább kilenc ágy egymás mellett, mint egy koporsó között; az úr Isten őrizzen meg tőle minden érzékeny apát, anyát, még akinek nyolc marad is, ha egyet elvesznek belőle.

Nem is volt János mester gyermekeinek semmiféle szándékuk a meghalásra; az már el volt végeztetve, hogy ők mind a kilencen keresztül dolgozzák magukat az életen, s nem engedik át helyüket senkinek; nem ártott azoknak sem az eső, sem a hó, sem a száraz kenyér.

Egy karácsonyestén János mester későn tért haza a nagy szaladgálásból, mindenféle kész munkákat vitt haza, kevés pénzecskét szedett be; ami ismét a mesterségéhez, meg a napi szükségek fedezésére kellett. Hazafelé futtában minden utcaszegleten látott aranyos, ezüstös báránnyakkal, cukorbabákkal rakott

asztalokat, amiket jámbor kofák árulgatnak olyan gyermekek számára, akik magukat jól viselik; meg is kérdik elébb, hogy a rossz gyermekeknek ne adjanak el belőle; János mester egy-egy helyen meg is állt: talán venni kellene belőle? micsoda? mind a kilencnek? Az sok volna. Egynek vegyen? Hogy a többi azután irigykedjék rá. Nem; majd ad ő nekik más karácsonyi ajándékot, szépet is, jót is, ami el sem törik, el sem kopik, s aminek valamennyi örülhet, mégsem veheti el a másiktól.

– No gyerekek: egy, kettő, három, négy; mind itt vagytok, – szólt, haza érkezve kilencfejű családja körébe. – Tudjátok-e azt, hogy ma van karácsonyestéje? Ünnepe ám ez. Nagyon örvendetes ünnep. Ma este nem dolgozunk semmit, hanem örülünk valamennyien.

A gyerekek úgy örültek annak, hogy ma örülni kell, majd felvették a házat.

– Megálljatok csak, hát még ha megtanítalak benneteket arra a nagyon szép énekre, amit én tudok. Nagyon szép éneket tudok ám; erre a napra tartogattam, karácsonyi ajándéknak!

Az apróságok nagy zsvivajjal kapaszkodtak apjuk ölébe, nyakába; majd lehúzták azért a szép énekért.

– No! mit mondtam! Ha jól viselitek magatokat. Aztán szépen sorba kell állni. Így ni, amelyik nagyobb, előbbre, amelyik kisebb, hátrább.

Úgy szépen sorba állította őket, mint az orgonasípokot. A két legkisebb az apa térdére és karjára jutott.

– Már most csendesség! Majd én előbb elénekelem: ti pedig majd aztán utánam.

Azzal komoly áhitatos képpel, levéve zöld sipkáját fejről, elkezdé János mester azt a szép hangzatos éneket, ami így kezdődik:

„Krisztus urunknak áldott születésén...”

A nagyobb fiúk és leánykák az első hallásra megtanulták a dallamot, több baj volt a kisebbekkel, azok mindig félrevitték a dalt, s ki-kimentek a taktusból, végre mindnyájan tudták azt, s az volt aztán a nagy öröm, mikor mind a kilenc egyszerre vékonyan és vékonyabban zengedezé azt a szép dalt, amit maguk az angyalok énekeltek azon az emlékezetes éjszakán, s talán még most is énekelnek, amidőn ilyen szép kilenc ártatlan lélek őszinte örömének harmóniás hangja kéri onnan felülről a visszhangot tőlük?

Bizonyára a gyermekek énekének örülnek ott fenn a mennyben.

Hanem annál kevésbé örülnek odafenn az első emeleten. Ott egy gazdag nőtelen úr lakik, egymaga kilenc szobában: egyikben ül, a másikban alszik, a harmadikban pipázik, a negyedikben ebédel; ki tudná, mire használja a többit?

Ennek sem felesége, sem gyermeke, hanem van annyi pénze, hogy maga sem tudja, mennyi?

Ez a gazdag úr éppen nyolcadik szobájában ült ez este, és azon gondolkozott, hogy miért nincs az ételnek íze? miért nincs a hírlapokban semmi érdekes? miért nincs e nagy szobákban elég levegő? miért nincs a ruganyos ágyban csendes álmom? amidőn János mester földszinti szobájából elkezdett elébb lassan, aztán mindig erősebben hangzani föl hozzá ama vidámságra ösztönző ének.

Eleinte nem akart rá ügyelni, hogy majd vége szakad, hanem a mikor már tizedszer is újra kezdték, nem állhatta tovább a dolgot.

Összemorzsolta kialudt szivarát, s lement maga hálókabátban a csizmadia szállására.

Éppen végezték azok a verset, amint benyitott hozzájuk, s János mester egész tisztelettel kelt fel a nagy úr előtt háromlábú székéről.

– Kend János mester a csizmadia, ugye? – kérdé tőle a gazdag úr.

– Igenis szolgálatjára, nagyságos uram, parancsol egy pár fénymázás topánkát?

– Nem azért jöttem. De sok gyermeke van kendnek.

– Van biz, nagyságos uram, kicsiny is, nagy is. Sok száj, mikor evésre kerül a dolog.

– Még több száj, mikor énekelnek. Hallja kend János mester, én kendet szerencsés emberré akarom tenni. Adjon nekem egyet ide a gyermekei közül, én azt fiammá fogadom, felneveltetem, eljár velem utazni külföldre, lesz belőle úr, a többieket is segítheti.

János mester szörnyű szemeket meresztett erre a mondásra; nagy szó volt az! egy gyermeket úrrá tenni. Kinek ne ütne ez szeget a fejébe?

– Hogyne adná? Persze, hogy odaadja! hiszen az nagy szerencse.

– No válasszon kend közölök hamar egyet; aztán menjünk. – János mester hozzáfogott a választáshoz:

– Ez a Sándorka. No ezt nem adom. Ez jól tanul; ebből papnak kell lenni; a második: ez leány, leány nem kell a nagyságos úrnak; a Ferencke: ez már segít nekem a mesterségben, enélkül nem lehetek el; a Jánoska: lám, lám, ez meg a nevemre van keresztelve, nem adhatom oda; a kis Józsi: ez meg egészen az anyja formája, mintha csak ötlet látnám, ez ne lenne többet a háznál? No most megint leány következik, ez semmi; azután itt van a Palika. Ez volt az anyjának legkedvesebbje; ó, szegény asszony, megfordulna a koporsójában, ha ezt

idegennek adnám; no ez a kettő meg még nagyon kicsiny, mit csinálna velök a nagyságos úr?

Úgy járt, hogy már a végére ért, még sem tudott választani. Azután alulról kezdte felfelé; de csak az lett akkor is a vége, hogy ő bizony nem tudja melyiket adja oda, mert ő valamennyit szereti.

– No porontyok! válasszatok magatok; melyitek akar elmenni, nagy úr lenni, kocsiban járni? szóljatok no; álljon elő, aki akar.

A szegény csizmadia majd elfakadt már sírva, ahogy ezt mondta; a gyerekek azonban e biztatás alatt apródonként mind a háta mögé huzódtak; ki kezét, ki lábát, ki bőrkötényét fogta meg apjának, úgy kapaszkodott bele, s bujt a nagy úr elől.

Utoljára János mester nem állhatta tovább, odaborult közéjük, átnyalábolta valamennyit, s elkezdett a fejükre sírni, azok pedig vele együtt.

– Nem lehet, nagyságos uram, nem lehet. Kérjen tőlem akármit a világon, de gyerekeimet egyiket sem adhatom senkinek, ha már az úr Isten nekem adta őket.

A gazdag úr azt mondta rá, hogy ő lássa, hanem hát legalább annyit tegyen meg a kedvéért, hogy ne énekeljen többet gyermekeivel ide alant, s fogadjon el tőle ezer pengőt ezért az áldozatért.

János mester soha még csak kimondva sem hallotta ezt a szót „ezer pengő”, és most a markába nyomva érzé.

A nagyságos úr megint felment a szobájába unatkozni, János mester pedig nagyot bámult azon az ismeretlen alakú ezer forintos banknótán, s azután elcsukta azt félelmesen ládájába, a kulcsot zsebébe tette és elhallgatott.

Hallgatott az apróság is. Nem volt szabad énekelni.

A nagyobb gyerekek mogorván kuporodtak le a székre, a kisebbeket csitítgatva, hogy nem szabad énekelni; a nagy úr odafenn meghallja.

Maga János mester hallgatva járt fel s alá a szobában, s gorombán kergette el magától azt a kis porontyot, aki feleségének kedvence volt, mikor odament hozzá, s arra kérte, hogy tanítsa meg őt újra a szép énekre, mert már elfelejtette.

– Nem szabad énekelni.

Azután leült duzzogva a tőkéhez, elkezdett buzgón szabdalni; addig faragott, addig szabdalt, míg egyszer azon vette észre magát, hogy maga is el kezd dudolni: „Krisztus urunknak áldott születésén”.

Először a szájára ütött, hanem azután megharagudott, nagyot ütött a mustával a tőkére, kirugta maga alól a széket; kinyitotta a ládát, kivette az ezer forintost, s futott fel az emeletre a nagyságos úrhoz.

– Nagyságos jó uram! instálom alássan, vegye vissza a pénzt, hadd ne legyen enyim, hadd énekeljek én, mikor nekem tetszik; mert az több ezer forintnál.

Azzal letette az asztalra a bankót s nyargalt vissza az övéihez, sorba csókolta valamennyit, sorba állítá orgonasíp gyanánt, közéjük ült alacsony székére, s rákezdék tiszta szívből újra:

„Krisztus urunknak áldott születésén.”

S olyan-olyan jó kedvük volt, mintha övük volna az a nagy ház. Akié pedig volt az a nagy ház, nagy egyedül járt kilenc szobáján keresztül, s gondolkozott magában, hogy vajon mi örülni valót talál más ember ebben a nagy unalmas világban.

Gárdonyi Géza

(1863 – 1922)

Tolsztojnak

Azt mondod-e, hogy versnél szebb a próza?

A próza fű. A vers közötté rózsa.

A próza billegdélő házi kácsa:
csak úszni tud, bár oldalán a szárnya.

A vers csapongó énekes-madár:
a földről mindig a magasba száll.

A próza csupa bővizü patak,
rajt hánykolódva megy a gondolat.

A vers aranyló tiszta napsugár.

A gondolat benn ölelkezve száll.

A próza morgó malom kelepe.

A vers a szívnek hárfá-éneke.

A próza mállik, szertehull, ha régi.

A vers örök, mint minden, ami égi!

Jókai Mór

Halhatatlan a halandók között.

Nem lehet éppen kellemes állapot egy nagy szellemnek sem, hogy mindig a szemek kereszttüzeinek sugarát érezze, azzal a gondolattal, hogy: no, ezek most azt lesik, hogy állok, hogyan pödröm a bajuszomat, hogyan eszem, hogyan járok. És ez untatja is Jókait.

Beleunt a saját dicsőségébe, mint a nyitrai tót a két hétig tartó farsangi fánkba. Többet már nem érhet el, mint amennyit elért, és nincs nagyobb vágya, mint hogy valami csöndes zugban gondoktól mentesen élhessen.

Persze, az ilyen jó embernek, mint ő, ez lehetetlen. Ő egész életén át jó barátainak írt pénzt. Az övé csak a munka maradt, no meg a dicsőség, amit semmibe se vesz.

Életerős, magas és eléggé egyenes ember.

A tekintete tiszta, a beszéde csengő, az eszejárása fiatal.

Rendesen fekete ruhába öltözködik, és hátul kilógátja a fehér zsebkendőt. A fején paróka. A zsebében ceruza. Az arcán jóságos mosolygás.

De valahányszor a parlamentbe lép, mindig ott lebeg az arcán:

- Unlak benneteket, politizáló nép; csupa frázis vagytok és haszonlesés.

Legjobban érzi magát a svábhegyi kertjében. Itt megfélekedzik a világról, és elbeszélget a bokraival és virágaival, a mindig kedves természettel.

A téli lakása a Bajza utcában egy rosszul épített villa. A közönség nem is sejtí, micsoda puritán-egyszerűségű az írószobája az öregnek. Önképzőkori poéta nem tudna írni abban a szobában, mert az ajtaja szimpla, és egyenesen a nagylépcsőről nyílik.

Az ajtó előtt ott szuszog, meg mozgolódik folyton egy szolgálóember; és a lépcsőn járók kopogása is úgy behallatszik az öreg úrhoz, mintha az íróasztal mellett mennének el.

És ilyen hétköznapi zajban írja ő azokat a búbájosan szép regényeket, amikben a fantáziájának délibábja ma is a régi tündérszínekkel játszik és gyönyörködteti az egész világot.

Bizony nem érdemes Istennek se lenni aranybánya nélkül.

Havi téma: Nácisz és csörgő patakok

Csokonai Vitéz Mihály „A reményhez” című versének két nagy hatású képét választottuk ezúttal a havi téma címéül, ami pedig nem más, mint a szerelem, az emberi kapcsolatok legnemesebb formája, s ennek irodalmi vonatkozásai, megnyilvánulásai. Mint mindig, most is szerkesztőink munkáin keresztül fejtjük ki. Lysewycz Adrienn és Pipics János alkotásai következnek állandó rovatunkban.

Lysewycz Adrienn

(2000-)

Emlékek árján

(kisregény, részlet)

Ahogy vezetett, oldalra sandított, és azt látta, hogy a mellette ülő lány a gondolataiba merült.

Gyönyörű! Szokás szerint ez jutott róla eszébe. Ő mindig az volt függetlenül attól, hogy éppen mit csinál. Lionel még akkor is lélegzetelállítóan szépnek látta, mikor eszméletlenül feküdt a kórházi ágyon tele sebekkel és kötésekkel! Ebben valószínűleg az volt a bűnös, hogy korai kamaszkora óta szerelmes volt egyetlen nőbe, még pedig abba, aki most mellette ült.

Mindenki azt gondolta azért van annyi egyéjszakás kalandja, mert ezt élvezi, de ez nem így volt! Sokkal inkább arra szolgált neki, hogy ha csak időlegesen is, de kiverje ezt a baromságot a fejéből. Nem mintha annyira bevált volna, főleg mostanában nem!

Lionel halkán sóhajtott... Álmai nője mégis meghallotta!

- Minden rendben Lio? – kérdezte tőle aggódva a lány. Ahogy felé kapta a fejét, vörös copfba fogott haja meglibbent. Mélyzöld tekintetében szintiszta aggodalom tükröződött.
- Igen, ne aggódj! – mosolygott rá, majd visszafordult az út felé. Végül is nem hazudott, tényleg minden rendben van, most hogy Heather

biztonságban van mellette. Csak épp ideje lenne kiverni a fejéből ezeket a képtelen érzelmeket!

Nem mintha nem értette volna az eredetüket! Heather nem csak gyönyörű, de kedves, melegszívű, őszinte, nyitott lány annak dacára, amin keresztülment, nem egyszer. És rendkívül okos is. Lionel még emlékezett, annak idején mennyit szenvedett a franciával és az angol irodalommal, kis híján megbukott mindkettőből. Heather sietett a segítségére! Nem sajnálta az időt, hogy korrepetálja a férfit. Aminek az lett az eredménye, hogy miután zöldágra vergődött a francia nyelvtannal is, lassan egész folyékonyan kezdte beszélni, mostanra pedig semmi gondja vele. Ami az angol irodalmat illeti... Nos, azt nem mondhatná, hogy a legkedvesebb tárgya lett volna, de határozottan szeretni kezdte miután Heatherrel tanult az órákra, minden egyes alkalommal.

Viszont ott volt a bökkenő, hogy a lány ügyetlen kistipegő kora óta a legjobb barátja! Egy év csupán köztük a különbség, de mindig egymással jöttek ki legjobban. Hiába voltak mindkettejüknek más barátai is, valahogy mindig egymás közelében kötöttek ki, és ez egyáltalán nem zavarta egyiküket sem. És Lionel ezt a barátságot semmiért nem áldozná fel soha! Ezért próbálja magában évek óta elzárni a valódi érzelmeit, de mind hiába. Még szerencse, hogy Heather nem látja, *benne* mi kavarog!

Fázom

Fázom,
Testem remeg,
Hideg verejtékcseppek.

Fázom,
Zárva ablakom,
Nyirkos fagy dörömböl.

Fázom,
Egy gondolat,
Az bújik be mellém

Már nem Fázom,
Mert gondolatod,
Itt van, s nem hagyod.

Rózsaszín körök...

Ez a szív, az enyém.
Mit neked adtam.

Vad ménként,
Vágtába kezd

Pedig csak szemed mélye,
Mi rám talált ma este.

Egyetlen mosolyod,
Szerelmed mély üzenete.

Holdvilág van,
De te elhozod nappalom.

Rózsaszín köröket,
Rajzolok az égre,

Egy hevesen dobogó szívvé,
Állnak össze.

Fényes napvilágom,
Álmaim ablakán.

Szívem hozzád szól...

Szívem hozzád szól,
Sikít, mint vad rettenet.
Hiányzol,
Ezt mondja el neked.

Fázom nélküled,
Ölelésed nyugalma sehol.
Szerelmesedként
Magányom elvonul.

Szívem követi,
Szíved dallamát.
Csókokod,
Mesés angyalom.

Olvadó jégmező

Csillagnyi idő vánszorog
Percről percre pereg
Míg távol tőled merengem.
Ha velem vagy,
Megfordul-e kerék.
Percekből órák lesznek,
Nesztelen, suhannak messzebb s messzebb.

Vívódó lélek,
Szememben is látszik, tudom.
De mosolyod
Pergő fény ablakomon.
Fagyos táj,
Mivé szívem vált,
Csendben, mereven.

E fagyos világ,
Olvadásnak indult,
Halk suttogó szavadtól,
Óvó karodtól
Édes féltő csókodtól.
Csupán tőled,
Szálló gondolatodtól.

Megóvva...

Ülök mélán,
Magamban.
Egyedül jártam,
Magányos alakban.

Sötét álmok,
Riasztó, árnya.
Leszállt,
A barakkba.

Ott,
A messzeségbe,
Ott látlak,
Álmaim reménye.

A hideg fuvallat,
Nem bánt már,
Karodba,
Óvón bezártál.

Pipics János

(1998-)

Első szimfónia

csókjaidra szomjazom már szüntelen
karjaidban gyermek leszek, büntelen
nélküled én árva vagyok, hontalan
mosolyodtól bódult szívem gondtalan

előtted még zsenge voltam, gyenge gyom
érted én az ősi sziklát elhagyom
inga leng, és tarka lelkem rajta ül
két szemedtől mártírarcom földerül

éjszakánként tompult elmém elmereng
hajnalodván hattyúképed feldereng
lággy zenére tükrön szökken már a fény
teremtésed méze lesz az új remény

úgy érzem már, belőled lett a világ
körülöttem tündér repked milliárd
szíved minden vadvirágban ott dobog
éneked a patakokban is csobog

szavaid lággy szólamára hallgatok
szelíd leszek, engedelmes, hű rabod
csókjaidra vágyakozom csendesen
álom-árnyak képe leng a szóttesen

Nyolcadik szimfónia

függőhíd a szívek között
lelkemhez ér a lelked
két külön én a vad világban
halványodva egybeolvad

lassan eltűnik a tér is
az idő régen megállt
bolygók tánca fenn az égen
nevetve néz a földiekre

átszellemül minden szó
a mi uralja már a létünk
ledőlnek az ősi tornyok
s kitárul a kertkapu

Tizenegyedik szimfónia

bókjaimból gyémántszerű vágycsokor
csókjaidból széltől rezgő kis bokor
karjaidból őrző-védő kőerőd
szemeidből tündöklő bűverőd

könnyeimből érzéseim záloga
szavaidból bódult elmém otthona
szívemből a szíved függő gyermeke
alakodból gyenge lelkem istene

benned él a hajnal és az alkonyat
csókjaiddal díszítem fel arcomat
te leszel a templom és a zsenge fű
szerelmemet szövöd, mint egy égi tű

Tizenhatodik szimfónia

Egy fehér kanapé a nyugodt szobában.
Amikor először láttam, egyszerű
bútordarab volt, de már átszellemült.
Rajta körbefon minket a varázslat.
Táltosok leszünk, és világok közt
zuhanunk, míg végül összeáll az énekből a mi.

Keresgélő ősöktől a dárdán át az íjig,
újraéljük a történelmet. Írni tanulunk,
és megmaradnak a szavak, számolunk,
és minden csökkenni kezd. Piramist építünk
az emlékeknek, az öröklét primitív kísérletét,
de minden pusztul, csak mi nem.

Elvezetjük a vizet, hogy nekünk csobogjon,
szobrot faragunk, és hódítunk. Erősödik a sár
a fényel szemben. Barlanggal és elemekkel,
i-vel és i nélkül örökké együtt.

Már nincs hatalom, mi vagyunk a szűkülő galaxis.
Egy fehér kanapén az idő ellen.
Egybeolvad hologramunk a hetedik napon.
Már semmi sem valódi, csak az
amit teremtettünk.

Tizenkilencedik szimfónia

utolsó előtt
első után
között a mostért

rekviemek, cirkuszok
körkörös történelem
pontos vesszők

veled értem
érted velem
Newton 3

külön felől
együtt felé
paradicsom

Huszonharmadik szimfónia

pontok az égen
csillagképek

pontok a földön
alakzatok

átszellemül a fizikai szint
elmosódik minden határ

ikercsillag két szívből
örök márvány
porvonalakból

metamorfózis

Harmincegyedik szimfónia

talán már nem kellene nagy szavak
talán már elég pár kósza dallam is
hisz szívünk minden dobbanása
egy közös ritmus

mégis addig tudjuk táplálni a lelkünk
amíg képesek vagyunk folyton
egymás szemébe nézni
és meglelni abban

a gravitációt

Negyvennyolcadik szimfónia

nincs értelme érzelmektől túlfűtött sorokat írni
a szentimentalizmus elhomályosítja
a kristály-poétikát

a minimumra kell törekedni
és önként szeretni hátsó szándék nélkül

őskeresztények titokzatos katakombák mélyén
a nulla felé zsugorodva
kizárni minden anyagot
hogy magunk lehessünk: két részecske
tánca a szellemi térben

és kovalens kötés

Hatvanötödik szimfónia

merre tartunk? nem is kérdezem
egybeforrunk nem is létezem

fúzió

Hetvennegyedik szimfónia

kölcsönzalogok

Hetvenkilencedik szimfónia

csak együtt tudunk élni
következésképp: egymás nélkül
a nélküled és a nélkülem
nem beckettű börtönében (Godot eljön)
csak a halál lehet
egy folyton visszatérő apokalipszis
ami után szívünk Istene
mindig újrateremti a világot

Kétszázharminchetedik szimfónia

Kietlen folyosón ülök,
repedés-nesz töri meg a csöndet,
zavartan kóválygó nyalábok,
hiány szülte könnyek.

Nem vagyok egyedül,
hisz körülfon a tér,
de bénul az izom,
és meghűl a vér.

Remegve ír a kezem,
elvonási tünet,
keserves betűk közt
kínok szülte szünet.

Elhaló mondatok
és szétfoszló szavak,
ülök, mint az éjben
didergő tavak.

Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból

Ezúttal is Gárdonyi Géza kerül előtérbe, akinek egy versét és egy novelláját válogattuk be idei első számunkba. Előbbi egy szerelem emlékét idézi meg, így a Valentin-nap modern szokása révén februárhoz lenne tökéletes, míg az utóbbi már a március eljövételének örvend. Ily módon tehát az első negyedév két hónapjához is köthetünk egy-egy alkotást tőle, nem beszélve arról, hogy a még a tanítói korszakát megidéző prózai mű az öröm és a vidámság megtestesítője, ami kihúzhat minket a téli komorságból.

Gárdonyi Géza: Fejét a szék karjára hajtva

Fejét a szék karjára hajtva
dúdolt az én kis kedvesem,
dúdolt egy nótát álmodozva,
s elringatózva csendesen.
Körültünk az alkony homálya
szétbontá barna fátyolát,
és betakarta észrevétlen
a kedves ódon kis szobát.
S ő mint az álmodó madárka
csicserg halkán az ág hegyén,
dúdolta: "Árva vagyok, árva."
Elmélázva hallgattam én.
S a homályba már mit se láttam,
csak fehérszőke szép fejét,
s kezét, amely meghajlott lágyan,
s félig behunyt két szép szemét.

Gárdonyi Géza: Március

Köszöntlek, kedves szép március! Ibolyaszagú, langyos leheletedet érzem már a levegőben. Zöld szőnyegeidet látom már kiterítve a halmokon. Itt-ott még fehérlenek az árnyékos mélyedésekben a tovavonult télkirálynak elhagyatott rongyai, de a napot már te emeled az égre, s a földön már a te lábad jár. És a te lábad nyomán kizöldül a fű, és előkéklik az ibolya.

Kedves hónapom vagy te nékem. Te vagy az egyetlen, akit hívunk, és akit epedve vár mindenki. Felőled álmodoztam én is a télen a kályha mellett, és a tűzbe mélázva tűnődtem: hol vannak virágaid? Hol vannak madaraid? Mit csinál most a fecskénk? És mit csinál most a gólyánk?

A virágok akkor a föld mélyén aludtak, és álmodtak a tavaszi napsugárról. A gólyánk a Nílus partján állott, és hazagondolt. A fecskénk pedig ott ült az arabus-fákon, és szintén hazagondolt.

Mert a gólyának is, fecskének is ez a hazája. Csak itt rak fészket mind a kettő: a gólya a Fodorék házában, a fecske meg szanaszét a jól megválasztott ereszek alatt. Azóta már úton is vannak. Valahol a tenger fölött száll felénk egy nagy fehér felhő. Azok a gólyáink. És száll egy nagy fekete felhő. Azok a fecskéink.

A napnak már nemcsak világossága van, hanem melege is. A muzsikus cigányaink délben már mind künn heverésznek az udvaron. Gyékényeken heverésznek. Sütkéreznek. A nap felé az arcukat fordítják, mert azon lehet legjobban érezni, hogy meleg van. És beszélgetnek:

- Te Marci - mondja a ragyás bőgős a primásnak -, ha egyszer a püspöknek eszébe jutna, hogy cigányebédet főzetne...

És elmondják, miket ebédelnének a püspöknél.

A Keresztes gyerek tegnap délután már mezítláb jött az iskolába. Az ablakból néztem. A nagy szürke vászontarisznya ide-oda lötyögött rajta, amint végignyargalt a falun. Az arca piros volt. A szeme ragyogott. Az iskola előtt sima, agyagos föld van. Itt felugrott kétszer a levegőbe, és nyerített, mint a kicsikó.

Ma délután valamennyi gyerek mind mezítláb jött az iskolába. Az arcukon valami ünnepies derűtség. Csak az uraság fia, a szöszke fejű Dezső, az volt egymaga szomorú. Szelíd irigységgel nézte a meztelen lábakat. Szegény Dezső, neki nem szabad mezítláb járnia sohasem.

A szentek írása siralomvölgynek mondja a Földet. Nem ismerem azt a vidéket, ahol az írószentek éltek, s nem tudom, van-e ott március. A mi földünkön is van olykor siralom, de több az örömünk. Nincsen se pénzünk, se posztónk; náddal földjük a házunkat, és cseréptányér van az asztalunkon, de azért, amint végigmegyek a falun, látom, hogy mindenki vidám.

Nem az a vidámság pedig ez, amelynek nevetése van. Csak afféle csöndes, békés vidámság, mint az erdő vidámsága, mikor a nap rásüt. Az embereink komolyak és mélázók, mint az erdő fái. Az erdő fáinak egyik oldala árnyékos marad a fényben is, de azért a másik érzi a napsugár gyönyörűségét.

De mintha nemcsak az emberek volnának derültebbek, vidám minden. A téli hótól átnedvesedett háztetőknek és sövényeknek mintha öröm volna a napon való szárítkozás. A kutyák játszanak. A récék, ludak, tyúkok a gyepen hangosabbak. Még a plébánosnak nagy "kokén-kakasa" is vidámabban kukorikol, amint látom. Az udvaron heverő kerékre ugrik, kettőt csap a szárnyával, és kukorikolása közben rákacsint egy kendermagos, bóbítás jércére. Kisétálok a házsorból: a mezőre. A fiatalemberek ott vannak most szanaszét a dűlőkön. Minden táblán egy ember, két ember. Szántanak és vetnek. Szeretem nézni a szántóvető embert a munkájában. Az ősembert látom benne, aki még anyjának érzi a földet.

A táj csöndes. A földek fölött kék ég. A nap fényt és meleget áraszt alá. A levegőben csönd és béke van. Burucz András szánt amott a Pogány-dűlőn. Két fehér ökre lassú ballagással vonja a barázda barna vonalát. András keze az ekeszarván. És a barázdák egymást követik, mint az én írásom a papiroson. Az élet írása az. A természet könyvének egy lapjára ír most Burucz András. Ezt írja: Add meg a mi kenyérünket...

És az Úr olvassa az írást a magasból.

Amott a másik földön Keviéket látom, amint vetnek. Kevi Pálnak lepedő van a nyakába kötve; kötény az most. Mag van benne. Egyet-egyet lép, és a kezének kerek széles lejtéseivel veti a magot a friss, fekete földbe.

Ha városi ember volnék, a szobám falán ott volna a vető ember képe. Annak a mozdulataiban van valami, ami a teremtést cselekvő őszellemet juttatja az eszünkbe. Így vethette Ő a végtelenség fekete mezején egyet-egyet lépve a csillagokat.

Kevi Pál csak csekélyke kis árnyékképe persze a nagy Magvetőnek, de a mozdulataiban van valami méltóság, fenség és erő. Minden marok búza, amit a kötényéből szétdob, egy marok áldozat és egy kéve reménység a mai napon - és egyheti élet a jövőben.

Az öreg Kevi a zsákon ül, és elmélázva, nézi a fiait. Pipázik. Ő már hajlott, őszfehér ember. Ő már az ifjúságát is rég belevetette a földbe, s az idő békés öregséget hozott neki. Az a szálas, barna ember, aki vet, az az öregebbik fia, a Pál. Az a másik, fiatal legény pedig, aki boronál, az az unokája: az Imre.

A kettő munkában; az öreg csöndes szemlélődésben. A levegőt a földnek illata hatja át. A kéklő magasságban pacsirta csicsereg.

A barázda végén rászól Imre az ökrökre: - Csali hó!

Gyümölcsoltó ünnepén a kotlósunk szokatlanul komoly arccal ült a fészken. A nyakát összehúszva tartotta. A szeme aranykarikában égett.

A fészek csipogott. A tojásokból öt kis sárga csibe bújt elő, olyanok, mint a kanárimadarak. Öt kis ostoba, sárga csibe! Még tegnap fehér, mozdulatlan, élettelen tojások; ma élő, mozgó madárkák, akik kíváncsian néznek rám fényes kis fekete szemükkel; akik örülnek a világosságnak, meg az életnek; akik másnak semmiségek, nekem kedvességek.

A tyúk ezért volt olyan komoly.

Valami három hét óta ült már a tojásokon. Honnan tudja az az együgyű tyúk, hogy az ő szívének melegségénél csirke lesz a tojásokból? Honnan tudja, hogy a gazdasszonyban bízhatik, mikor az fészket készít neki, és mikor elszedi abba a gyékénykosárba a kikelt csirkéket? Miért tűri ezt békén? Miért nem tűri az idegent, a kutyát, a macskát, a másik tyúkot?

De ami a legnagyobb, honnan tudja: hát honnan tudja az a tyúk, hogy a tojásait a kellő időben, a kellő órákban, a kellő vigyázatossággal meg kell forgatnia? Akik az első géptyúkot szerkesztették - a csirkeköltő gépet -, nem tudták. Minden tojásból nyomorék csirke bújt elő, ki sánta, ki vak, ki szárnyatlan, ki csenevész, vagy éppen semmilyen se. Sokára eszüdtek rá, hogy a tojásokat meg kell időnkint forgatni.

Ma már ezt a gazdasági akadémiákon tanítják. A tyúk nem jár abba a tudós iskolába, mégis tudja. De hát honnan tudja?

Érzem, hogy ez a kérdőjel kicsi itt a mondatom végén. A lelkem kérdőjele az égis nyullad!

Engem az állati ösztönről írott tudományok nem elégítenek ki. Az állati ösztön szó csak takarója annak, hogy ezekről a tollas testben járó lelkekről nem tudunk semmit se.

Én azt gondolom néha, hogy a tyúkok is beszélgetnek. Amint kapirgálnak a kertek alján, hallani vélem a beszélgetésüket:

- Hogy vagy, tyúkanyó? Lesznek-e a tavasszal csirkéid?

- Még nem tudom. Tavaly szerencsétlen voltam: egyet a héja vitt el, hármát a macska; egyet elvesztettem; kettő a vízbe fulladt. Sok szomorúság ez az anyának!

- Sok.

- Sok.

- Hátha az idén megoltalmaz a jó Isten?

- Lehet. Meggondolom. Hopp: egy giliszta...

Egyszer csak a tyúk betotyog a konyhába, és elkezd tyúknnyelven jelentkezni, könyörögni, követelni:

- Vaty-vaty, adjátok elő a tojásaimat! Ki akarom költeni!

S beleül a kosárba, amelyikbe tojni szokott, és várja a tojásokat. Persze azokat régen elsikkasztotta a teremtésnek szoknyában járó koronája, bajos lenne velük beszámolni. Tyúkanyó jogos követelésére az a felelet, hogy kiröpítik az udvarra.

- Tessék folytatni a hivatalos működést!

Azonban mire kettőt fordulunk, tyúkanyó az anyai állhatatosság panaszos sírásával tib-láb ismét a fészken, és hacsak meg nem pálinkáztatják, nem enged. Napokig zsémbeskedik, erőszakoskodik, zaklatolódik; a taréja megsápad a búslakodástól. Végre aztán, ha megkönyörülnek rajta, és tesznek alája 18-20 tojást, akkor boldogan elhelyezkedik, és hozzáfog a költéshez.

Milyen büszke aztán, mikor először sétálhat ki a csirkéivel a napsugártól meleg udvarra. Amerre megy, szinte gurulnak utána a kis sárga, eleven gömbök.

Tyúkmama szerető gondossággal szólogat nekik: kotty-kotty - ami bizonynal azt teszi: erre, erre! A csibék pedig éretlen, vékony hangon felelgetnek: csip-csip - ami meg bizonynal csak afféle értelmetlen gyerekbeszéd.

Ma délután a babiloni rabságról magyaráztam az iskolámban. Nem tudom, mi szükség van arra, hogy Baloghék, Szabóék, Pöhölyék, Gálék meg egyéb örökösen falusi emberek ismerjék a régi zsidóknak hányódásait. A nagyméltóságú miniszter úr akarja ezt, meg a nagyságos tanfelügyelő úr, meg a főtisztelendő esperes úr. Jobban szerettem volna a rodostói rabságról vagy március tizenötödikéről beszélni, mert éppen évforduló nap van; de azt nem akarja a nagyméltóságú miniszter úr, sem a nagyságos tanfelügyelő úr, sem a főtisztelendő esperes úr.

Így hát a babiloni rabságról beszéltem. A gyermekek keresztbe font karral ültek. A padokról lelógott a sok kis mezítelen láb. A szemek nyitva, és egynémelyik buzgó hallgatónak a szája is.

Egyszer csak beereszkedik az ablakon a napnak egy széles, fényes sugara, mint egy kifeszített, sárga selyemszőnyeg. A gyermekek arca felderül. Mind arra fordítja a fejét. Kibámulnak a kéklő, fényes levegőbe.

Az egyik Gál gyerek megrezzen:

- Fecske!

Csakugyan egy fecske röpdös az ablak előtt, aztán egy második. Az én fecskéim.

- Pihenjünk - mondtam a gyerekeknek. (Ez más szóval annyit tesz: mozoghattok, beszélgethettek.)

S kinyitottam az ablakot.

A fecskék ide-oda kerengve kiáltozták:

- Csivis! Csivis!

Ami fecskenyelven bizonyosan annyit tesz, hogy: Jó napot kívánok!

A sok gyerek keresztbe tette mellén a kezét, és a fecskék felé hajlongva énekelték: Fecskét látok, szeplőt hányok, selymet gombolyítok!

És mind mosolygott. Egymásra tekingettek, meg a fecskékre. A Daczó gyerek fölállott négykézláb a pad tetejére, és úgy nevetett ki az ablakon.

A nap leszállóban. A fák és a házak hosszú árnyékokkal terítik be az utcát. Az emberek már szállingóznak hazafelé. Úgy látszik, Keviek is elvégezték a vetést. Pál az ökrök előtt ballag. Az apró unokák a cicamacafa barkáival összevissza koszorúzottan ülnek a szekérben. Az öreg Kevi a szekér hátulján lógatja a lábát, és pipázik.

Leghátul lépked az Imre. A járásán nem látszik fáradtság. A falu kútjánál visszamarad. Szomjas? Nem: Fodor Lidi merít ott vizet.

Lidi még tavaly bejárt a vasárnap i skolába. Az írása szépecske, de a katekizmusban gyöngé. Kissé pöszén beszél. A szeme nyílt, szelíd, kék. Mikor szólunk hozzá, féloldalt néz, mint a kacsa, de mint a szép kacsa.

A kútvödröt könnyű lebocsátani, de nehéz felhúzni. Régi kút. Minek is kellene változtatni rajta? Ha könnyen járna, akkor a gyerekeket küldenék vízért, és azok beleveszekednének.

- Hagyjad, Lidi - mondja neki Imre -, gyöngé vagy te arra!
S kettőt ránt a kútostoron, és kiemeli a vödröt a kútból.
Eddig azt hittem, hogy aki az erőmutatványt csinálja, annak fut a vér az arcába.
Nem úgy van. A Lidi arca jobban kipirosodott, mint az Imréé.

Kortárs alkotók műveiből

Sárvári vagy a városhoz kötődő szerzők mutatjuk be ismét állandó rovatunkban. Ezúttal azonban ezt több nagyobb egységre bontottuk, a jobb átláthatóság érdekében. Iskolások és felnőttek nézőpontjából is megismerhetjük környezetünket versek és prózák segítségével.

A világ iskolás szemmel

Rovatunkban első részében először a beköszöntő tavasz szépségeire szeretnénk felhívni a figyelmet, kiemelve, hogy a természet csodáit védeni kell. A bennünket körülvevő világot ugyanis úgy kellene továbbadnunk gyermekeinknek és unokáinknak, ahogyan azt mi is kaptuk, vagy talán még szebben, még jobban, s így törekednünk kell arra, hogy minél kevesebb szemét legyen az erdőkben, a mezőkön s a vízpartokon. A közelmúltban egy pályázatot hirdettek „Hulladék-tengeren innen és túl” címmel, amin a Szent László iskola diákja is részt vettek. Lássuk, ők hogyan írtak erről a nemes témáról.

Bándli Ádám (5. a): A Hulladék-tengeren innen és túl

Egyszer egy szép nyári napon, az iskola utolsó napján, Dániel és Ferenc játszottak az udvaron. Feri észrevette, hogy Dániel szemetelt a fűre. A társa rászólt, de ő nem vette fel, és nem dobta ki a kukába a hulladékot, hanem tovább sétált.

Amikor a gyerekek hazamentek az iskolából, a kuka mellé dobált szemetek belemásztak a szemetesbe. Közben azon gondolkodtak, hogy az úgymond gazdája nem tud célozni vagy mi. Másnap korán reggel, amikor jött a kukásautó, a hulladékok még aludtak. A hulladékszállító autó megérkezett, felpakolta a

szemetet és továbbment. Az eldobott Coca- Colás üveg és a papír zsebkendő beszélgetni kezdtek:

-Én már nagyon szeretnék újrahasznosulni! –mondta a papír zsebkendő.

-Én is! –válaszolt rá az üveg.

-Nagyon izgulok, én most fogok először újrahasznosulni –vallotta be a zsebkendő.

-Én már sokszor hasznosultam újra –felelte a Colás üveg.-Először rátesznek a futószalagra, az elvisz egy nagy gépbe, és ott történik ez a folyamat.

-Hát biztos nagyon jó! –mondta a zsebkendő.

-És ha választhatnál, mi szeretnél lenni? –kérdezte az üveg.

-Rajzlap, mert akkor a gyerekek rajzolnának rám, és kitennének a falra, ahol még tovább élhetnék –válaszolt a papír zsebkendő.

Este a szemetek elaludtak a szeméttelen. Másnap érkezett az újrahasznosítás napja. Bedobozták a hulladékokat. Zsebi és Üveg pont ugyanabba a dobozba kerültek, és az egész utat végigbeszélték. De egyszer csak megállt az autó. Amikor kiemelték a dobozokat, akkor látták, hogy egy nagy gyár előtt álltak meg. Egyszerre rájöttek, hogy ez egy újrahasznosító cég. De Zsebi nem tudta, hogy hol vannak. Meg is kérdezte a barátjától:

-Üveg, most hol is vagyunk?

-Hát az újrahasznosító üzemben –válaszolta Üveg.

Csoportonként átrendezték a szemeteket: a műanyagot, papírt, fémet, stb. Üveg és Zsebi nem örültek, hogy szétválasztották őket. De ennek ellenére is boldogok voltak, hogy végre újrahasznosulnak. Zsebkendő meg is ismert egy rajzlapot. Mondta is neki, hogy ő milyen szerencsés. Üveg is szerzett magának egy új barátot. Ő egy konzervdoboz volt. Másnap az újrahasznosult hulladékokat beszállították a boltokba. Zsebi Rajzlap mellé került, és csodák- csodájára, Üveggel szemben.

-Szia, barátom! –kiabálta Üveg.

-Szia, barátom! –kiabálta vissza Zsebi.

Nézd meg Te is, lehet, hogy még mindig ott vannak egymás mellett!

Kolonics Zoé (5. b): A Hulladék-tengeren innen és túl

Midőn a Nap reggel felkel,
S megcsillan fénye a koszos tengeren,
Mit az ember csinált vele,
Nem szándékos, de gonosz tett,
Megbocsátani nem lehet.

Sír-rí a tenger, hogy milyen szemétdombja van,
Mit tett vele az ember?
Ez hallatlan?!

A Hulladék- tengert meg lehet szépíteni,
Csak ki kell takarítani!
Ha az ember használná a kukát,
A tenger is meghálálná:
Olyan halak élnének benne,
Hogy nem tudnánk kihalászni belőle.

Ha az a sok kosz eltűnne,
Minden rossz talán megszűnne.
Akkor ő is pompázna régi színeben,
A Nap csillogtatná szemét,
Mert tetszene neki a tenger
tisztá vizén
a napfény.

Kondora Flóra (5.a): A Hulladék- tengeren innen és túl

Volt egyszer egy kislány, akit Annának hívtak. Annának a mai a legboldogabb napja, hisz hamarosan elindul szüleivel együtt a kikötőből egy földközi-tengeri hajóútra.

Mialatt szülei elfoglalták a hajókabint és kipakoltak, Anna elindult, hogy felfedezze a hajót.

A fedélzeten egy vele egykorú fiúra lett figyelmes, aki épp csokoládét majszolt, a papírt pedig a tengerbe hajította.

- Mit csinálsz? - kiáltott rá Anna.

- Csokit eszek. Te is kérsz? - kérdezte a fiú.

- Nem erre gondoltam – mondta a kislány.- Azt láttam, hogy az előbb beledobtad a csokipapírt a tengerbe. Nem gondolsz a tengerben élő állatokra? Mi lesz velük, ha megeszik a papírt, amit az előbb te kidobtál?

A kisfiú elkomorodott, és elgondolkodva mondta:

- Igazad van, erre sajnos nem gondoltam, pedig nagyon szeretem az állatokat.

- Én is szeretem az állatokat, azért voltam rád mérges. Hogy hívnak? - érdeklődött Anna.

- Daninak. És téged?

- Anna a nevem.

A két kisgyermek barátságot kötött, és vidáman játszottak a hajó fedélzetén.

- Nézd, mindjárt kikötünk Mallorcán! Keressük meg a szüleinket, és a parton találkozunk! - javasolta Anna Daninak.

A hajó kikötött Mallorca szigetén, Anna és Dani nyomban a partra szaladtak kagylót gyűjteni.

A gyerekek annyira elmerültek a kagylógyűjtésben, hogy észre sem vették, mennyire eltávolodtak a parton szüleiktől. Egyszer csak szokatlan hangra lettek figyelmesek, és azonnal a hang irányába futottak. Egy delfinbébit pillantottak meg a parton, akinek az egész testére halászháló tekeredett, és nem tudott belőle kiszabadulni. Rengeteg delfint vettek észre, akik a part közelében nyugtalanul köröztek. A gyerekek lassan, félve közelítették meg a kicsit, nem akarták megijeszteni.

Dani úszónadrágja zsebéből elővette a féltve őrzött zsebkését, és óvatosan elvágta a hálót, Anna pedig segített neki visszatalálni a tengerhez.

A kicsi odaúszott a társaihoz, akik láthatóan nagyon örültek neki. Az egyik delfin és a delfinbébi kiváltak a rajból, és visszatértek Annáékhoz.

A delfin Anna felé fordult, és így szólt:

- Köszönöm, hogy megmentettétek a kicsikémet! Engem Umának hívnak, ő pedig itt Lili.

Anna meglepődött, hogy a delfin minden szavát érti, és azt felelte:

- Nagyon szívesen tettük! Reméljük, nem sérült meg a kicsi!

Dani értetlenül bámult Annára, mert ő a beszélgetésből egy szót sem értett.

- Hogy került Lili a hálóba? - kérdezte Anna.

Uma elmesélte neki, hogy sok hasonló eset történik naponta a tengerekben. Lili a halászok elhagyott műanyag hálójába akadt bele. Ezekbe a hálókba az állatok könnyen belegabalyodnak, és ez a pusztulásukhoz is vezethet. Uma így vesztette el az anyukáját is. Legjobb barátai – Edi, a csikóhal és Sami, a teknős – szintén a tengeri hulladékok áldozatául estek. Sami egy nylonzacskót nyelt le, amit a partról a szél a tengerbe sodort. Mivel nem tudta a műanyagot megemészteni, elpusztult. Edi egy üvegszilánkot talált a tengerfenéken, amit megevett, de ez szintén nem emészthető, ez okozta Edi halálát.

A delfin elmondta, hogy a műanyag hulladékok legnagyobb problémája, hogy rendkívül hosszú idő alatt bomlanak le. A napfény, a sós víz és a hullámok egy idő után apró darabokra bontják ezeket. A teknősök, halak, cetfélék elfogyasztják ezeket a műanyag hulladékokat, de nem tudják megemészteni és elpusztulnak. Anna szomorúan hallgatta Uma történetét, és Daninak is elmesélte a hallottakat.

Megígérték Umának, hogy még jobban fognak figyelni a környezetükre, és felhívják az emberek figyelmét arra, hogy a tengerek és élőviláguk épségének megőrzéséért mindenki sokat tehet:

- Nyaraláskor is gyűjtsük szelektíven a hulladékot!
- Vigyünk magunkkal kevesebb egyszer használatos csomagolóanyagot!
- Lehetőleg olyan nyaralókellékeket vásároljunk, amiket többször is fel tudunk majd használni!

Anna és Dani elköszöntek a delfinektől, majd visszaindultak a parton megkeresni szüleiket. Szótlánul sétáltak egymás mellett, mikor észrevették, hogy egy csokoládés papírt sodort lábuk elé a tenger. Dani azonnal lehajolt, hogy felvegye, és nagyon elszégyellte magát, mert felismerte, hogy ez volt az a csokis papír, amit ő dobott a hajóról a tengerbe. Felvette, és a közelben lévő szemetesbe dobta. Anna nagyon büszke volt kis barátjára, és biztos volt abban, hogy Dani ezentúl sokkal környezettudatosabban fog élni.

Sipos Dorina (5. a): A Hulladék-tengeren innen és túl

Egyszer volt, hol nem volt, talán még a föld kezdete előtt, volt egy Nikolasz nevű ember.

Az álma az volt, hogy egy nap bejárja az egész földet.

Majd egy pár hét múlva meg is valósította álmát.

Pakolt - pakolt, mint egy gép. El is indult. Ahogy mendegélt, mindig csak azt látta, hogy szemétdombok állnak az útjába. De elsőre nem érdekelte, mert gondolta, hogy a szorgalmas munkások ezt megoldják. Hát mendegélt tovább. Egyszer csak egy nagy tengerhez érkezett. Ezt a tengert Kuka-tengernek nevezték. Nikolasz nem tudta, miért, hát odament egy idős emberhez, és megkérdezte:

- Jó napot! Lehet egy kérdésem?
- Adjon Isten, fiatal ember! Persze, mondd csak!
- Miért nevezik ezt a tengert Hulladék-tengernek?

- Hát édes fiam, az úgy volt, hogy itt élt nagyon régen egy király, nagyon szerette a tisztaságot. Hát az ember ugye megöregszik, hát a király is. Mikor 59 éves volt, átadta a helyét a fiának, Ágoston hercegnek. Ágoston nem szerette a tisztaságot. És ezért megengedte az embereknek, hogy oda dobáljanak mindent, ahova akarnak. Sok ember a tengerbe dobta a szemetét. Ezért az a neve, hogy Hulladék-tenger.

Nikolasz sápadt arccal hallgatta, és ezt kérdezte visszafojtott hangon:

- És az emberek nem gondolták azt, hogy ez nem helyes???

- Nem - mondta a kedves, idős ember.

Nikolasz megköszönte a segítséget, és továbbindult szomorúan. Mert tudni kell Nikolaszról, hogy nem szerette, ha egy ember szemetel. Ezt a beszélgetést kihallgatta Karkó. Karkó egy kedves, szerény colás doboz volt.

Nikolasz az út közben leült egy padra. Utána ment Karkó is. Nikolasz egy nagyot sóhajtott:

- De jó lenne szemetek nélkül!

A nagy bánat közben a férfiú észrevette Karkót. Mikor rájött a colás doboz, hogy a legény felfedezte őt, elfutott, Nikolasz utána. Nem tudta utolérni, mert Karkó beugrott a tengerbe.

Mikor az üdítő doboz odaért a családjához, elmesélt mindent. A szülei kíváncsian figyeltek szavaira. Döbbenet hallgatták. És azt is elmondta, hogy milyen jó lenne szemetek nélkül. A szemétnépet a Cola család összehívta, és a szülők is elmondták a népüknek a történetet. Mindenki csodálkozva figyelt. Aztán arra a gondolatra jutottak, hogy elmennek újrahasznosítani magukat. Karkó felkereste Nikolaszt. Mikor megtalálta őt, a vándor nagyon csodálkozott. Karkó mindent elmondott. De egy alkut kötött Nikolaszszal:

- Az alku az lenne, hogy elmész Ágoston királyhoz, és elkergeted az országból! - mondta Karkó.

- Hát legyen...

- Éljen az új király!

Nikolasz elmosolyodott.

- Vidd magaddal Pizza Patrikot!

-Ő ki?

- Egy üres, pizzás doboz! De lesznek benne egerek is.

- Rendben!

Kis idő múlva Nikolasz odaért a palotához.

Észrevette az öröket.

Át akart jutni rajtuk:

- Jó napot! Pizzát hoztam Ágoston királynak!

- Hadd nézzük meg!

- Nem, mert..... Mert ha kinyitjuk, kihűl, és akkor a nyakam is megfázik a fejem nélkül.

Az örök nagyon buták voltak és elhitték. Hát bevezették őket Ágoston királyhoz.

Mikor Nikolasz odaért Ágoston királyhoz, szépen meghajolt. Olyanról is hallott ám Nikolasz, hogy Ágoston király nagyon fél az egerektől.

- Adjon Isten, Ágoston király!

- Mit akarsz?- mondta orrhangon.

Nikolasz ezt gondolta magában: - Na, ennek is egy tojáshéj agya van....

- Pizzát hoztam magának!

- Mire vársz, hozd már ide!

Nikolasz odavitte, és Ágoston király kinyitotta, de abból rengeteg egér ugrott ki a királyra.. A király annyira megijedt, hogy világgá szaladt. Nikolasz elment Karkóékhoz, elmesélt mindent nekik. Karkó még ezt mondta:

- Kérlek, ifjú vándor, menj megint a várhoz, és ott meglepetés vár rád. Nikolasz elment. Amikor odaért, mindenki éljenezve várta őt, és felültették őt a trónra. Nagy mulatozást csaptak. A nagy mulatozás közben eszébe jutott Nikolasznak Karkó. Leugrott a trónról, és szaladt, ahogy csak bírt. De Karkóékat sehol sem látta. Elment a szemételepre, és látta, ahogy Karkó bele akar ugrani az újrahasznosító gépbe. Nikolasz nagyot kiáltott, Karkó megfordult, és integetett neki, és beugrott a gépbe. Nikolasznak a szeme könnyezni kezdett, és térdre borult. Aztán visszament a várhoz, és éltek tovább boldogan. Most már a tengert nem Hulladék-tengernek, hanem a Könnyek-tengerének nevezik.

Ha Karkó nem ugrik be az újrahasznosító gépbe, az én mesém is tovább tartott volna.

Kondor Flóra és Sipos Dorina 5. a osztályos tanulók egy-egy verssel is megörvendeztettek minket, ezt tárjuk most Önök elé. Az első egy ritmikus írás a tavaszról, míg a második egy elgondolkodtató mű az emberi észről. Ezek következnek most.

Kondora Flóra: A természet ébredése

Jön a tavasz, fut a tél,
a természet feleszmél.

Hóvirág és ibolya
a tavaszt elhozza.

Aranyeső, tulipán
kiskertekben kukucsál.

Süt a fényes napocska,
a nárciszt is kicsalja.

Medve ébredt álmából,
előbújt a barlangból.

Nini, ott az őzike,
kicsinyeit rejti-e?

Mókus ugrál az ágon,
makkot talált a tölgyfákon.

A gólyacsalád visszatért,
mert elvonult a hideg tél.

Gyertek ki a szabadba,
hisz újra itt a napocska!

Sipos Dorina: Az ész

Az ész agyad segítője.
A fontos dolgok keresője.
A fejed egyik fontos eredője,
Melybe okos lény a kezelője.

Ez a lény az okosság,
Kinek tulajdonsága néha a visszafogottság.
De a visszafogottság sem fárad.
Apropó: fáradtság,
szegényt mindig leírják.

Ezt a csúfságot teszi a butaság.
A butaság egyik jó haverja a tunyaság.
Még sok kuszaság és
tulajdonság zavarja agyunkat, de
egy valaki helyre tudja rázni:
Aki te vagy!

A Gárdonyi iskolából is kaptunk egy verset. Szombath Levente 7. c osztályos tanuló írása még a tél hangulatát idézi fel, de a természet képeinek segítségével. Az állatok történetén, különösen egy kis madár énekén keresztül bizonyosodhatunk meg arról ismét, hogy minden évszagnak megvan a maga szépsége.

Szombath Levente: A téli madár éneke

Zergeteg ágon leszáll
a téli madár.
Békességben s csendben lopózva
tekintete megáll.
S egyszer csak suhogva, suhogva
repül tovább
Egy közeli erdőbe
repdesve tovaszáll.
Leül az ágra s dalra kezd
a titokzatos madár,
S szépen csendben
letisztogatja magát.

Vad róka lopózik be
a sűrű erdőbe.
S lihegve letelepszik
párát lehelve.

Sokáig azonban nem vár,
Kiszúrta az ártatlan prédát.
A nyúl lábait kapkodva
rohan előle,
Nehogy róka lakoma
legyen belőle.
Üldözés, rohanás közben
Undok varjak
körülnéznek felette
Várják, nekik mi lesz a vacsora.

S mégis leuhogja az erdő
bölc baglya.
„Ő bizony aludni szeretne,
De az erdő nem marad csendben!”

A fürge nyúl lerázza
üldözőjét,
S lenyugtatta hevesen
verő szívét.
A ravasz róka ma este
hoppon maradt,
Ám a madár gyönyörű éneke
jól lakatta.

Molnár Kornélia

A szerző a Gárdonyi iskola egykori diákja, aki itt közölt írásaiban évszakokról és mély érzésekről is beszél, de megidézi Petőfit és Tinódit is, s mivel mind a ketten az első negyedévben születtek, e versek megemlékezésnek is kitűnőek. Műveire a dallamosság, a rímek játéka, a színek, színesztéziák és természeti képek elegye jellemző. Tudatos szerkesztés és egyedi látásmód teszi mindezt egységessé.

MELÓDIA

Tavasza van, havas, szürke,
anyám tincset mikor túrta
csatok közé, olyan ez is:
fehér-fekete nemezis.

Agg arcán hamvas rózsa,
fagyott földön a zöld kósza
szálain alszik a lélek.
Én *ébred* vagyok és félek...

Fák ágain mereng az ég,
kémény kormos száján elég
a hamubasült gondolat:
kifüstöli gondodat.

Vakolatból téglá látszik,
mögötte ezer emlék játszik
már nem sokáig... lebontják.
Halomban áll a betonzsák.

Kórházba megyek anyámhoz...
Isten után másod hazámhoz.
Mindig szegények voltunk, leszünk...
egymás tenyeréből eszünk.

Az ágyhuzat, mint kint a hó
agyonmosott, foszlott fakó.
anyám szeme enyémben kutat
még egy kis maradék utat.

Rám sötétedik a város,
ez a senkiföldje, sáros,
mégis a legszebb otthonom.
Itt élek és itt lesz holt honom.

Talán...
Valami új van készülóban,
kapaszkodom szép szülőmben,
mi egymás tenyeréből...
de madáranyó repülni tanít,
remegő szívem fészkében lapít.

ÉBREDÉS

Szél borzolja a levelet,
suttogó égi lehelet.
Ágkarok ölelik az éjt,
könnyű táncukban
megszületik a kikelet.

Rossz álomból ébredtem...

madár kopog lelkem ablakán,
tojásból pottyant parány,
- egy a sóhajunk,
lesöpri a csüggedés porát.

Újraéledünk a kegyben,
hol az idő tagadja korát.

S az évek körém gyűlve
udvarhölgyekké szelídülnek,
varrják menyasszony ruhám.

A fátyolt mennybe tűzöm.
Te eskess meg Uram,
szerelmem lángoljon oltártűzön,
s engesztelő illatában

eljön a mindig tavasz.

Nem fáj, virágai hű barátok,
a felhők csak játszótársak,
mihaszna lett a panasz.
Törődünk eleget...
törődnek eleget,
mással-veled?

Már nem sérthet semmi.
Rózsát tüskéjével öleled.

NEM FUTOK...

Szunnyadó Nap ölében lelkem
mandula virágával takarom,
a fát apám ültette, e kéz
áldását hordom magamon.

A kert... mint régen, itt futottam
kicsi lányként feléd Istenem,
innen kiáltottam fel Hozzád,
ha megríkatott az életem.

Itt kérdeztem meg tőled, miért
nem látják bennem a nagyok,
bohóc és tündér kézen fogva
táncolják el azt, aki vagyok.

Copfomat anyám már nem fonja,
hajába a fésűt én teszem,
ég felé futtomban csupán a
kérdés nem változott Istenem.

Március-tavaszi, szabadság-szerelem,
hatvan éve fogja apám anyám kezét.
amikor elfogyott az út alólam,
ide dőltem, hogy ne törjek szét.

És most
ülök a fatuskón, nem futok,
és nem kérdezek. Vörös az ég.
A költőt hallgatom.

Pacsirta dalában
történelem, sorsom
torz idusa ég.

„SUMMÁJÁT ÍROM...”

A király sírt várának elestén,
a hírt vitte: Tinódi Sebestyén.

Lantod kicsit kölcsön veszem,
lábam vándor útra teszem.
Könnyek törlik hangszer porát,
vér színezi fakó sorát
krónikádnak, mely nem avul,
- Látod, itt mindig háború dúl.
Csak az nincs, aki megsirasson,
s igaz szívvel megírasson,
amit pedig minden tudnak,
hogy egyszer ők is oda jutnak,
hol úgy ítélnék, ahogy élnek...

Körbe járnám én a Földet,
nem kímélnék hegyet-völgyet,
s ha vad szélben szárnyam törne,
madár vinne anyaölbem,
s ha húr pattanna, szó fogyna,
helyettem ő dalba fogna,
tűző napban nem tikkadna,
mező éket így bíztatna:

Hej virágok, virágok,
nyíljatok, nyíljatok!
Hej világok, világok,
hírt adok, hírt adok!

Jajgat a Föld, sebe nagy,
de te Uram vele vagy.
Fehér Lovas erre tart.
mellén fogja a jogart.
Summáját rég megírták
igaz szívű próféták.

TAVASZRA ÉBREDÉS

Kócos ágakat hajtogat a szél,
fonja haját a hajadon tavasz,
üde rügyek fodros fürtjeiben
osztódik sejtjében az új malaszt.

Április álmos hajnalt költ,
pelyhedző föld kisdeden hunyorít,
magot és esőt vár éhes szája;
- zsák üres, szerszám fészkerben lapít.

Előbújt legyek kábán röpdösnek,
vajszínű lepke virágot keres,
hajléktalan holt szeme a világ
megállt keringésétől vérekes.

Vele fázom, de lázunk jó jel:
töviskoszorún is hajthat virág,
ha fagyott lelkünkre tavasz lehel,
és bimbóba borul, mint a faág.

Könnyeinkben napfény nézi magát,
sugarától a kis tükör törik.
Odalennénk végleg, de maradunk,
míg álmainkon Isten őrökdi.

Pejkó András

A szerző Gárdonyi Iskola egykori diákja, Molnár Kornélia fia, aki jelenleg Győrben él. Középiskolásként kezdett el versekkel foglalkozni, 2014 óta a Győri Antológiai Irodalmi és Művészeti Alkotóközösség tagja, melynek évente megjelenő köteteiben verseket és rajzokat is publikál. Mindezek mellett zenészként, dalszerzőként is tevékenykedik. Itt közölt írásait tökéletes rímek és/vagy virtuóz időmértékes sorok jellemzik, látásmódja egyedi, műveit nagy hatású képek tarkítják, s néhol egyéni ritmus színesíti.

Szent pillanat

Versbe kezdek, tollam cikázik,
Kint az ágon egy kis cinke fázik.
Anyám húst süt a jó ebédhez.
Harang kalimpál, sors bevégez.

Kis üsti zene

Kint az esti félhomályban
táncot jár a mélabú.
Szél a színpadot lesöpri,
ráförmed a nagykapu.
Macska-jajra hold vezényel,
részeg tangót lejt az út.
Hulla-szilva árja marja
párolog a mélabú.

Éjszakai gázolás

Mielőtt elhamvadt csókod megperzselt ajkamon,
felizzott szemedben az utolsó parázs.
Retinámba égett örökre, miközben nyirkos
kezed kezemből kicsusszant, s a varázs
most fullad párás szélvédőm üvegtengerébe.
Árny-országút apró kavics ropogása,
az éterben szálló dallam, s mint vén utcalányok,
loboncos nyárfák félholt reflektor-tánca,
egy nagy fékcsikorgásban összeolvad,
s a hirtelen szívembe gázoló vad
románc elillan, ösztön messze hajszol.
A hold fölém hajol, krétával körberajzol.

Alkony II.

Égtenger mélyén skarlátvörös napsugár
fanyarkék tintában oldódik szüntelen
aranylik fejdíszén gyémánt ló s oroslán
elmerül ablakon záruló végtelen
szívemen bíborló reménytől gyertyaláng
fellobban s pulzál, majd táguló vérerek
alvadó sejtjeit lázítja szép üde
halálba zsibbasztó kegyetlen szerelem.

A lélek kocsmájában

Füstös sarki kocsmá mélyén,
sarokban szunnyadj, ó borszagú magány.
Izzadj lélek, s e fáradt estén
ne vess nagyot te savanyú sors parány
emberi lét elestén!

Ködös félhomályból
szállj fel ördögi kéj. Egy slukk az élet.
Ne múljon a mámor,
tompulj agy, és csak bambán nézzed,
ha csordul a jó bor.

Jóból is megárt a sok,
beleszédülsz pörgő emberi elme.
Kába törzs-utasok
jegyet kérjetek útra, hitelbe!
Én inkább maradok.

Kata, pult, szerelem

(In memoriam Charlie borozó)

Még látom mellein Bacardi lomha fényét.
Bizarrr panel-krimóban erjedt csend lapult.
S az ócska pult mögött kötényét tisztította,
szívéről visszapattant minden szembogár

Kedves Katám negédes, émelyítő fröccse
elzsibbaszt alvadt vérben reszkető Világ,
s te kővirág a dermedt érfalakra fagyva,
olvadj, a Charlie ébred, a kezdő hangra vár.

A dőre ördögfik már hangolnak serényen.
Csupa virtuóz borostás bájjúnár.
Nikotinban érlelt, bosszús basszus hangjuk
hasít a füstben, lámpa fénye imbolyog.

A nyelógép hörög, jégkocka rumba csobban.
Kőműves krákok, és koppan a hamutál.
Apránként kortyolta az elmúlt ötven évet,
felböfögte, s nézte ahogy elpárolog.

Körasztalnál egy áporodott szonett szépen
körbejár, s a tonett széknél végül megáll.
Az ex-ávós hadnagy úr valakitől idézett,
fényllett fogain a pattogzó füstzománc.

Bárszéken szónokol egy lebúj- fáraónő,
nemrég egy belvárosi hotelben lakott.
Necchalott. Szétfolyt smink, és vásott túsarok.
A pultnál bőgő indiánt karolja: pszichorománc.

Őrült kocsmakörökben csapzottan ránganak
botlábú sors-koncok. Otthon a krumpli fő.
Zsíros loboncok vad, hullámozó orgiája
elnyomja mesét váró gyermek bús dalát.

Kicsordul jókedv s tréfa, szublimál a lélek,
a távolban harang kondul vasszigorral.
A szóda serceg, merül a borban az igazság,
Hagymás zsíros kenyérbe fojtja bánatát.

Még érzem ajkamon Bacardi tompa ízét.
Bizarr panel-krimóban zilált csend mereng.
Az ócska pult mögött egy csókot még elcsentem,
s közben az ősz csak könnyezett a Charlie ablakán

Kedves Katám negédes, émeletítő fröccse
Sztüx folyóját az Alvilágban élteti.
Vért forral, szívet olvaszt, lelket sorvaszt.
Élő s halott megfizet. A Charlie jó éjt kíván.

Publicisztikák

Lapszámunk vége felé közeledve néhány tárcában foglalkozunk az első negyedév egy-egy jeles napjával, valamint könyvajánlóval és beszámolókkal kedveskedünk olvasóinknak.

Virrasztó éji felleg – az áldozatok napjai

A 20. század két borzalmas ideológiája a világtörténelem legsötétebb bűneiért felelős, s nekünk, a mai kor emberének fontos kötelességünk, az események feltárása és a múlt pontos bemutatása, hogy megakadályozhassuk azok megismétlődését. Tudatnunk kell a jelen s a jövő generációkkal, hogy az emberi méltóság tudatos megsértése, az ártatlanok ellen elkövetett megszámlálhatatlan bűncselekmények sora nem merülhet feledésbe, s ezekre nincs mentség, mert semmilyen ideológia nem magyarázhatja egyiket sem. Éppen ezért fontos a Holokauszt (Kertész óta nagybetűvel) és a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja. Utóbbit az Országgyűlés 2000-es határozata alapján 2001 óta tartjuk. Ekkor hurcolták el ugyanis a szovjetek Kovács Bélát, a Független Kisgazdapárt főtitkárát 1947-ben. Előbbiből kettő van, a nemzetközi emléknap január 27.-e és a magyar áldozatoké április 16.-án. Az első kettő most, az első negyedévben volt, a harmadik viszont még előttünk van. Ügyeljünk rá, hogy a jövő szebb legyen, mint a múlt, mert ez mindannyiunk közös felelőssége. Ne feledjük el az igazságtalanul szenvedőket, s adjuk meg a tisztelet a mártíroknak, akik életükkel fizettek mások embertelen elveiért. Az éjszaka rémséges képét megőrizve tanuljuk meg értékelni a hajnalt.

Száraz tények és egy nap a vízért

„A nemzetközi helyzet egyre fokozódik!” Ez igaz, csak hogy a környezetvédelemre. Különösen rossz a vizeink helyzete. Sok helyen egyre aggasztóbb a szárazság kérdése, míg máshol a szennyezettség mértéke lesz lassan vállalhatatlan. A 21. század emberének lokálisan kell cselekednie, hisz minden ország minden polgárára szükség van ahhoz, hogy változtatni tudjunk a szomorú tendencián. Van azonban egy nap, amikor rohanó világunkat minden

fórumon arra figyelmeztetik, hogy valamit tennie kell, mert így nagyon sötét és főként égetően aszályos jövő vár civilizációnkra, emberi kultúránkra, mindarra, amit évezredek során felépítettünk. Nem a víz söpri el, nem holmi dühöngő áradat, hanem a hiány, a torokszorító semmi. 1992 óta március 22.-e a víz világnapja. Ne feledkezzünk el róla! Minden csepp segíthet. Közhelyes már, hogy a víz az élet, de inkább egy gyakran ismételt mondat, mint kiszáradt folyók és kutak. A technológia nem tudja őket újra megtölteni. Ne akarjunk robotok fémhulladékán szomjazva nosztalgiázni, azzal törődjünk többet, ami igazán fontos.

Költők és szabadság

Március szorosan összefonódik Petőfi és Arany nevével. Előbbi ugyan január elsején született, mégis az 1848-as forradalom eseményeiben betöltött szerepe révén mindig emlékezni fogunk rá ilyenkor. Abban az évben a szabadság iránti vágy hullámként söpört végig Európán, s hazánkban is olyan időszak kezdődött, amely alapvetően meghatározta Magyarország 19. századi történetének további részét, de hatása mind a mai napig érezhető. Éppen azért kell nekünk, a 21. század emberének is tisztelnünk az 1848-49-es szabadságharc hősei és mártírjai előtt, mert örökségük mindig jelen van, s mert életükkel, halálukkal a jövő generációjáért, azaz értünk cselekedtek. Március 15.-én rájuk, az ismert és névtelen hősökre emlékezünk. Szorosan kapcsolódik a forradalomhoz Arany János is. A szabadságharc nem csak az életére, de a költészetére is hatással volt. Nem mellesleg a magyar líra e másik mestere márciusban született, egész pontosan másodikán. Tavaly, a kétszáz éves évforduló révén sokszor idéztük fel őt, de nem mehetünk el szó nélkül idén sem személye mellett. Két születésnap és egy nemzeti ünnep esik tehát az első negyedévre, s ezek szorosan kapcsolódnak egymáshoz. A sors akarata lenne? Három hónap három eseménye, amik együtt tökéletesen leírják a 19. századot: nagy költők és vágyott szabadság.

Hírek és beszámolók

Az első negyedévben volt a farsang, így rendeztek bálakat, de januárban a Tinódi-, februárban a Valentin-nap is egy-egy jeles eseménynek számított. Előbbit a névadó iránti tiszteletből a sárvári gimnázium különösen nagy becsben tartja. Idén is megemlékeztek a 16. század neves alkotójáról. Változatos feladatokkal készültek a tanárok, így például Nádasdyt és Tinódit ábrázoló

képekkel, aranypénz előállításával vagy éppen egy ostromot szimuláló mászófallal, de a Nádasdy Bandérium fegyverbemutatója és a korabeli ruhák megismerésének is nagy sikert aratott. Mindemellett az intézmény az idei tanévben is meghirdette a Végh Martin Emlékversenyt, melyet társaságunk külön figyelemmel kísér. Az eredményhirdetést követően természetesen beszámolunk majd a 2018-as terméstről, s bemutatjuk majd a győzteseket is, műveiket pedig lehetőség szerint közöljük. A Valentin-nap legkülönlegesebb programját a múzeumban rendezték. Shakespeare „Rómeó és Júlia” című klasszikusát idézték fel ugyanis egy kiállítás keretében, amiben a Tinódi Gimnázium 9. b osztályosai is részt vettek. Szervezője Molnár Andrea múzeumpedagógus volt, akinek kreatív ötlete egyértelműen elnyerte a látogatók tetszését. Tartottak egyébként aznap író-olvasó találkozót is, de volt koncert is a könyvtárban. A vár amúgy tavasszal is számos eseménynek ad majd otthont, így mindenkit bátorítunk, hogy vegyen részt ezeken. Többek között számos irodalmi jellegű is lesz, például könyvbemutatók, de a Sylvester Könyvbarátok Klubja is várja az érdeklődőket. Szerkesztőségünk igyekszik minél több helyre ellátogatni, hogy hűen beszámolhassunk majd róluk. Találkozunk tehát a várban, ahol körülönn minket településünk gazdag öröksége!

Könyvajánló

Ezúttal egy könyvvel jelentkezem, pontosabban annak az ajánlójával. Először is hozzátenném - a korrektség kedvéért – hogy némi felnőtt irodalmat is tartalmazó műről van szó. Ezért a fiatalabbak csak saját felelősségre olvassák! Johanna Lindsey: Ha magadba bolondítasz... című írása egy a 18. század körül játszódó szerelmi történetet mesél el.

A cselekmény röviden a következő, két férfi párbajozik egymással, de nem egyszer, nem is kétszer, hanem háromszor. Ez pedig már a régens herceget is zavarja, ezért ultimátumot ad a két férfinak. A vitának házassággal kell véget vetni. Aki ellenszegül mindenét elveszti! Tamdon grófja azt reméli, előnyösen kerülhet ki a helyzetből és ráveheti ellenlábását, hogy kitáncoljon a dologból, ezért szinte örömmel küldi Brooke nevű lányát Farkas barlangjába.

A történet maga Brooke Withworthról és Dominic Wolferól szól. A családi átok miatt Farkasként ismert Dominic eltökélte, hogy elriasztja Brooke-t ezzel romlásba döntve a Withworth családot. Brooke számára azonban ez a kis kellemetlen közbjáték a régóta vágyott szabadulást jelenti otthonából, épp ezért eltökéli, bármibe is kerüljön, magába bolondítja Dominicot.

Családi átkok, régi sérelmek, elveszett testvérek és ármánykodó szülők nyomán követheti végig az olvasó Brooke és Dominic szenvedélyes történetét. Azt hogy hogyan válik egy kényszer jegyesség szerelmi házassággá.

Lysewycz Adrienn

Újdonságok

- Cressida Cowell: Így neveld a sárkányodat 10. – Így szerezd meg a Sárkánykövet, DAS Könyvek, 2018 - a népszerű sorozat folytatása.
- Dan Brown: Eredet, Gabo Kiadó, 2018 – a világhírű bestseller író legújabb regénye.
- Daniel Kraus, Guillermo Del Toro: A víz érintése, Bluemoon Könyvek, 2018 – az Oscar-díjas film története egy nagy sikerű könyvben.
- Fábrián Janka: Lotti öröksége, Libri Könyvkiadó 2018 – egy szerelem és egy árva lány meséje egy igazi romantikus regényben.
- Lőrinc L. László: Kegyetlen csillagok, Studium Plusz Könyvkiadó, 2018 – Magyarország egyik legnépszerűbb kortárs szerzőjének új könyve ezúttal történelmi alapokon nyugszik, s nem a már védjegyévé vált orientalista vonalat követi.

Postaláda

Végül, zárásképpen egy szép Kölcsey-verset mutatunk be Önöknek, amire egy kedves olvasónk, Hédi Eszter hívta fel a figyelmünket. Az „Esti dal” nemcsak egy tavaszról szóló alkotás, hanem a szerelem témája is megjelenik benne népies, romantikus környezetben. Mindenkit bátorítunk, hogy küldjön nekünk saját alkotásokat, de ha valami érdekeset találnak, nyugodtan írják meg azt is, mi szívesen beszámolunk róla „Postaláda” című rovatunkban. Ezzel kapcsolatban információkat a Végh Martin Társaság honlapján találnak.

Kölcsey Ferenc: Esti dal

Kertemre szelíden
 Az estve leszáll;
 Lágy szél nyög epedve
 Virágainál.
 S míg szél nyög epedve
 Virágainál,
 Harmatja szememnek
 Azokra leszáll.

Nem látod-e, lyányka,
 Hús árnyaimat?
 Jer, s tépd kebeledbe
 Virágaimat!
 S harmatja szememnek
 Ha rólok lehúll,
 Lassan lepereregve
 Szivedre vonúl.

Búsan csörög a hab,
 A fűlmile zeng,
 Fenn a szerelemnek
 Szép csillaga leng.
 Mit nézsz mosolyogva
 Sugárid alól?
 Ah, lelkem öleld ki
 Borúlatiból!

Titkom kebelemben
Oly csendes, oly hív!
Mért habzik alatta
Mit vérzik e szív?
Árnyékba körüle
Hús nyugalom ül,
Lángérzete mégis
Messzére hevül!

Lángod tele mellem
Alatt viselem;
Légy idvez örökre
Arany szerelem!
Boldog ki merenghet
Hullámid felett,
S révpartod ölébe
Víz hű kebelet!

Tartalom

<i>Ízelítő</i>	4
Színesedjünk.....	5
Irodalmi ünnepek.....	6
Tinódi Sebestyén.....	6
Jókai Mór	21
Gárdonyi Géza	31
Havi téma: Nárcisz és csörgő patakok	33
Lysewycz Adrienn	33
Pipics János.....	38
Sárvárhoz kötődő szerzők munkáiból	44
Kortárs alkotók műveiből.....	50
A világ iskolás szemmel	50
Molnár Kornélia.....	60
Pejkó András.....	65
Publicisztikák	69
Postaláda.....	73
Tartalom	75